

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SONDAGEN DEN 15 DECEMBER 1918.

6 ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HERRN THIOF·HELLBERG

San Beckham

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

En diplomatsfru som tänker på Stockholms fattiga.

DET ÄR SOM I en fransk lever de rideau som utspelas i en elegant och hemtreflig salong, där allting från den öppna spiseln med sitt bål till brasa, konstverken, de artistiska småtingen ger en främmande prägel. Luftens rummet tyckes fyllt af det magnetiska fluidum, som utgår från madame Tommasinis personlighet. Italienska ministerns fru i Stockholm har under den tid hon vistats här, vunnit många vänner och genom sitt arbete för Röda Korset gjort sitt namn känt i vida kretsar. Det är endast ett par år sedan madame Tommasini anordnade en teaterföreställning till förmån för Röda Korset, och nu har hon satt sig i spetsen för en ny välgörenhetsföreställning, hvars dubbla ändamål är att skaffa hjälp åt sårade i hennes hemland, Italien, och att införa till Stockholms fattiga från Italien mackaroni, mjöl, olja och annat, som kan lätta lifsmedelsbristen. Sådan är madame Tommasinis lysande idé.

— Att det finns pengar i Stockholm i öfverflöd, det har jag sett många bevis på, säger hon, men det är inte pengar som skulle göra största nytta för de svältande fattiga här, utan lifsmedel. Genom min mans ställning som diplomat kan jag skaffa in något lifsmedel hit, hvilket skulle vara omöjligt på andra vägar. Kronprinsessan har godhetsfullt lofvat att öfvervaka utdelningen af förråden, då de komma hit. Men tror ni, att vi får folk på teatern? På den första föreställningen naturligtvis, dit vill alla gå, med de dyra biljettpriserna. Men vi tänker ge en

MADAME ANNA MARIA TOMMASINI.

till den fjortonde med lägre priser. Hur skall det gå? Den enda dragningskraften är att småprinsessorna komma dit. Men biljettarna är så billiga. Tänk, det finns för en krona allra högst upp, tror ni, att någon människa vill komma på en sådan föreställning?

Det ligger en djup psykologisk kännedom om den mänskliga naturen bakom dessa ord.

Intrycket af att det lilla sällskap af olika nationalitet, som tillfälligtvis samlats i madame Tommasinis salong, spelar med i en liten enaktare, som tjänar som lever de rideau till den riktiga teaterföreställ-

ningen, håller i sig. Madame själf har hufvudrollen och jonglerar med tre, fyra språk som flyga omkring i luften med svindlande hastighet.

— Pjäsen vi skall spela? säger hon. Det är Les Marionnettes af Pierre Wolff, ett stycke som för närvarande gör lycka på Comédie Française i Paris. Jag läste det och tyckte bra om det. Mycket lämpligt till amatörföreställning. Spelar i vår tid, är moraliskt — en viktig sak — slutar lyckligt. Så här skall affischen se ut: en hand, som samlar en massa trådar, där marionetterna, det är alltså vi människor, dingla. Vi har alla möjliga nationer representerade bland de medverkande. Rysar, belger, rumäner, italienare, ja, äfven svenskar. En son till målaren August Hagborg, Jean Hagborg, som talar en förljusande franska, eftersom han lefvat i Paris i många år, har en af hufvudrollerna. Det är han som gjort kar-

rikatyerna af de medspelande. Se på min karrikatur, är den inte utmärkt väl träffad?

När man är charmant som madame Tommasini kan man fördomsfritt låta tecknaren komponera om sitt utseende på fri hand och själf ha största nöje af det chargerade porträttet.

De som minnas madame Tommasini från föreställningen för ett par år sedan, veta, att hon äger stor talang som skådespelerska. Hennes idé med att skicka efter lifsmedel till Italien åt Stockholms fattiga, visar, att hon också har ett stort varmt hjärta.

ETH. K.

Signe Hebbes memoarer.

På grundvalen af konstnärinnans muntliga berättelser nedskrifna af Hilður Dixelius-Brettner.

Sarah Bernhardt som drottningen i Ruy Blas.

(Forts.).

18. Intryck af Sara Bernhardt, Coquelin m. fl.

EFTER SITT AFSKED FRÅN SCENEN var Signe Hebbe jämte sin mor i fyra år bostad i Hälsingborg. Hvarje vår vistades hon längre eller kortare tid, allt eftersom moderns hälsotillstånd det tillät utomlands. Hennes varma kärlek till Frankrike drog henne oftast till detta land. Om sina intryck från Paris teatrar har Signe Hebbe skrivit flera på sin tid mycket uppmärksammade artiklar.

Om Sarah Bernhardt i drottningens roll i Victor Hugos Ruy Blas skrifver Signe Hebbe:

"Hennes spel är fint och genomtänkt, figuren, ehuru måger, saknar icke grace och souplesse, och organen är mjuk, ja, fullkomlig. Hon har långt ifrån Ristoris snille, men hon förefaller intressant och originell och ser bra ut. Det numera rödbruna håret klär henne bättre än hennes af naturen svarta, som gjorde ansiktet hårdt. Hufvudet är graciöst och "sitter väl"; kostymerna smakfulla, kostbara och naturfrogena. Rollen är fin och vacker, men icke bland hennes facksamaste."

Signe Hebbe erinrar sig lifligt huru det allmänna samtalsämnet i Paris denna vår var Sarah Bernhardts schism med Théâtre Français som hade till följd att hon en vacker dag befanns spårlöst försvunnen från Paris. Augiers drama "L'Aventurière" hade återupplagits på teatern med Sarah Bernhardt i titelrollen. Denna roll hörde emellertid till en annan skådespelerskas glansroller och publiken hade ännu det förra utförandet i friskt minne. Sarah Bernhardt hade således trots sin stora begåfning icke någon lätt uppgift. Hon syntes heller icke ha lyckats, åtminstone fick hon en rätt omild kritik i en del tidningar. Detta tog hon så illa upp, att hon plötsligt försvann från Paris,

efter att hafva tillsändt teaterns direktör ett bref, hvori hon underrättade honom om, att hennes afsikt var att ej vidare spela.

Sarah Bernhardts bref till direktör Perrin lydde: Herr direktör! Ni tvang mig att spela innan jag var färdig. Ni medgaf mig endast åtta scenrepetitioner och hela stycket har repeterats blott tre gånger. Jag kunde ej bekväma mig till att visa mig för publiken, men ni fordrade det absolut. Hvad jag förut såg har nu skett, resultatet har t. o. m. öfverträffat hvad jag väntade. En kritiker har sagt, jag spelade Virginie i "L'Assomoir" i stället för Clorinde i "L'Aventurière". Jag hoppas att Zola och Emile Augier skola förlåta mig. Det är mitt första nederlag på Théâtre Français och det skall blifva det sista. Jag hade på generalrepetitionen förberedt Eder på hvad som skulle ske och jag håller mina ord. Då Ni erhåller detta bref har jag lämnat Paris. Jag ber Er, herr Direktör, mottaga min begäran om ögonblickligt afsked."

Sarah Bernhardts vistelseort blef emellertid rätt snart upptäckt. Hon hade rest ut till sitt landställe för att hädanefter ägna sig åt målning och bildhuggarkonsten, i hvilka hon också försökt sig. "Om fröken Bernhardt lämnar teatern", skref en fransk kritiker, "vore det en stor olycka för — målarkonsten och skulpturen.

Om Coquelin i Cezar de Bazanos roll i Ruy Blas skrifver Signe Hebbe:

Natur, värme, entrain, fougue, humor — allt är där, allt förenar denne skådespelare i allra högsta grad; men hans talorgan är skarp, stundom mycket skarp t. o. m. men förändrande sig i de större momenten till någonting öfverväldigande och då är den rik och omväxlande. I första akten håller han ett ljungande tal, sådant som Victor Hugo förmår skriva, och orden kommo som gnistor; man såg huru det sjöd inom honom och

Leon Gambetta.

Sarah Bernhardt i sin ateljé.

hur han elektriserade hela salongen. Mannen är af en sympatisk fulhet; näsan något uppåt, små eldiga ögon, bra nacke och bra mun med hvita, hvassa tänder och ett öppet, ärligt och varmt leende.

Ett oförgäligt minne af Coquelin har Signe Hebbe från hans skandinaviska turné i början af åttiotalet, då hon såg honom i Köpenhamn.

Han spelade en kväll Gringoires roll i stycket af samma namn. Han var öfverträfflig i allt, i uppfattning, spel, mimik, deklamation. När han talade om folkets lidanden var han i alla hänseenden beundringsvärd: imponerande, gripande, sublim och med en outfömlig fond af lif och kraft.

Men vid samma tillfälle deklamerade Coquelin ett poem af Coppé och det var detta som i synnerhet gjorde kvällen oförgäligt.

"Han kom in såsom en vanlig människa — d. v. s. ovanlig som han är till begåfning och snille — satte sig på en stol och berättade, eller rättare, det var en gammal sjöman som berättade, att han som liten skeppsgosse å ett ångfartyg, hade att utstå en mängd vedervärdigheter, som vanligtvis ett barn, fattigt och värlöst, blir utsatt för. Han hade blott en vän, en olyckskamrat, nämligen en hund: Black. Vidare beskref han huru fartyget förläste och huru han blef räddad af sin lurfvige vän. De drifva båda omkring på en plankan nätter och dagar utan föda, omgifna endast af det "oändliga hafvet", öfver dem den brännande solen, under dem den bottenlösa afgrunden; gossen mister plötsligen sansen. Då han åter vaknar ser han hundens ögon slirrande hemskt emot sig, tungan hänger ur gapet, drypande af fräcka — barnet ropar i olika tonfall: ici! ici, Black! Men hunden forffar att stirra med allt vildare och vildare uttryck, "han har blifvit galen!" Hafvet, himlen, barnet — den-

Iduns byrå och expedition,

Mästern Samuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646, Allm. 9803. Riks 1646, Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660, Allm. 402. Riks 1646, Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Hel't år ..... Kr. 14:—	Hel't år ..... Kr. 18:—
Halft år ..... » 7:50	Halft år ..... » 9:25
Kvartal ..... » 3:75	Kvartal ..... » 4:75
4:de kvartalet ..... » 4:50	Månad ..... » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre efter text.	Utändska annonser:
45 öre å textside.	å textside, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
särskildt begärd plats.	å textside, 20 % förh.

Den franske skådespelaren Coquelin.

na hund, hans stackars hund! — sluffigen drar gossen knifven ("man försvarar alltid sitt lif" —) griper Black i luggen och stöter knifven i hjärtat på den, som räddat hans lif. Är ha försvunnit, sedan dess har han dödat många människor: engelsmän, tyskar, Frankrikes fiender, men aldrig har han känt en så bitter smärta som när han tvingades att beröfva sin trogne, fyrfotade vän lifvet.

Ord kunna ej beskrifva hvad Coquelin gjorde af denna enkla berättelse, utan åtbörder, utan bråk, med sublim enkelhet. I salongen var en lystnad så andlös som om det förtalda i en vision dragit öfver scenen.

I "Les Précieuses ridicules" af Molière hade Signe Hebbe tillfälle att se Coquelin i den burleska genren.

"Något så uppsluppet, sprittande rosenrasande oförskämdt löjligt kan man ej tänka sig, som när han, förklädd till marquis gör sin kur till "les précieuses". Alla de upptåg han hittade på, alla de tonarter med hvilka han framsade den korta, dumma vers, som hänför hans åhörarinor: "Oh! Oh! Je n'y prena pas garde". Au voleur! Au voleur! etc. det kan omöjligt beskrivas. Sluffigen började han sjunga den och mellan hvarje rad hittade han på en olika refrain i alla tänkbara tonarter, och på alla möjliga vokaler; än skällde, än jamade, än kvittrade, än trumpetade han —. Hvilken humor, hvilket lif, hvilken uppsluppenhet och dock aldrig smaklös."

Om Delaunay i titrollen i Daniel Rochat af Sardou — äfven på Théâtre Français — skriver Signe Hebbe:

Delaunay har blifvit fet på senare tider och har detta tillägg, på samma gång det gjort hans ansikte yngre, måhända tagit bort något af elegansen i hans figur. Alltid fin, öm, varm, frisk och distingué i sitt spel är och förblir han stor i sin genre — elegant, liflig, nobel och graciös, oaktadt sina sextio år. I Paris mäter man icke talangen efter siffertalen i dopattesten. Själfa snillet kommer somligstades till korta på detta skräddaremått.

På Vaudeville ger man Naboben efter Alphonse Daudets roman med samma namn; men den har förlorat betydligt i bearbetningen. Titrollen utföres bra, varmt och enkelt. Pierson spelar Felicias roll rätt varmt och bredt, samt låter beundra sina bländhvita tänder och skulpturala händer; äfven hon har lagt på hullet. Journalistens roll

gafs äfven ganska lyckadt liksom soubretens, som erinrade om Alphomine: samma mjuka kattlika fasoner och lilla pikanta frimousse. Men ingen befinner sig på Théâtre Français utan att besöka dess foyer och där betrakta Frankrikes stora dramaturger och George Sands, Rachels, Talmas m. fl. byster. Af Rachel finnas två, en sittande, äfven den förtjusande, en stående under hvilken står endast "La tragédie". Elle en était bien l'incarnation. Den är gudomlig; de idealiskt fina dragen, näsan formfulländad, munnen af den utsöktaste finhet; öfver pannan hvilar ett dystert uttryck, ett åskmoln, hvilket, om det urladdade sig skulle vara i stånd att krossa alla de små kräldjur, som nu höjas till skyarna. Huru kunde det falla hennes föräldrar in, att låta denna gudomliga gestalt bära vatten och ägna sig åt de simplaste hushållsgöromål. Och huru kunde det falla en teaterdirektion in, att låta samma sekularsnille gå ett helt år sysslolös utan att tillåta henne att uppträda på scenen? Men — Hélas! Sådant händer både i Frankrike och andra länder. En artist med konstens genius i sitt sinne kan icke gå förbi denna sköna uppenbarelse i marmor, utan att andäktigt böja sig och sakta vidröra dess mantelfäll.

Intryck af Adelina Patti.

Det var samma vår — 80 — Signe Hebbe hörde Patti som Violetta. Hon skriver där om: "Hennes röst är lika beundransvärd som förr. Låga toner à la Trebelli och höga som änglarnas röster böra ljuda i eternas kristall; metallisk klingande och klara som söderns sol alstrar dem, — icke bleka och beslöjade som de nordiska rösterna — glödande, genomträngande och ändå runda som pärlor, lätta, lekande, som fågelns kvitter, kommo de — agilité, stil, forte, piano, crescendo, diminuendo — allt mästerligt.

Vacker är hon med sina stora, svarta diamantögon, teint-doré och barnsligt rundade panna. Figuren har blifvit fylligare och det klär. Spelet är naturligt — Oui c'est l'enfant, gâtée par la nature — — och ändå... ändå är det något som fattas: ande, skapande förmåga, inspiration, — m. a. o. snille! Ej ens sista scenen rödde till tårar. Rösten är het, men hon själf är kall och spelet icke riktigt genomtänkt. T. ex. frasen: "Donna son io, Signore, ed in mia casa." Man kom ovillkorligen att tänka på de stora hädangångna Mad. Doche och Fechter i dessa scener (i talpijäs af Alex. Dumas fils.).

Adelina Patti.

— Två år senare, — våren 82 — hörde Signe Hebbe Patti i London. Hon skriver därifrån.

— — — "De som påstå att Patti är utsjungen, måtte icke vara vid sina sinnen, utan måste denna osanning vara upfunnen af själfva gröna afunden, enär knappast någon nu lefvande sängerska icke skulle känna sig lycklig att äga en sådan röst som Pattis i närvarande stund är. Måhända är den icke fullt så underbar i höjden som förr, men i stället äro de låga tonerna, mellan-tonerna både starkare och fylligare. En mera fullkomlig, ren och skön röst kan man ej få höra. Hvilken lätthet, naturlighet, friskhet, glans och styrka och hvilket piano! De mest halsbrytande passager, jublande drillar, mjuka ekotoner, legato, staccato, lek och löje, liksom det mest rörande, allt kan denna röst utföra. Hon är så naturlig som ett lekande barn; allt faller sig så lätt, hon leker med de svåraste passager och själfva timbren i hennes röst är alldeles förtjusande vacker och äkta sydländsk. Det finns i den fasta tonen icke en skugga af "tremulerande". När hon attackerar en ton pianissimo och sedan låter den svälla ut i all sin skönhet och fullhet, har man en känsla som man åt en saffig drufva eller drack ett glödande, solvarmt spanskt vin. Det finns blott en Patti, det är säkert, liksom det funnits blott en Jenny Lind. Hon är magrare än för ett par år sedan; figuren är smärt och fin som en 17-årig flickas, ansiktet alltjämt utmärkt vackert, ehuru kanske lifet mer markeradt än förr, ögonen desamma "svarta, strålände diamanter"; det blåsvarta håret lika glänsande och rikt. Hon kan till följe af denna hårets yppighet och rikedom aldrig nyttja blond peruk som Marguerite, emedan hufvudet då skulle synas alltför stort.

— — — Nej, hundra gånger nej, Adelina Patti har icke stigit ned ett trappsteg från sin piedestal. Hennes drill, den mest fulländade som funnits till, är som näktergalens jubel i den ljufva italienska natten i Arnos dal."

19. En seance i franska deputeradekammaren våren 1880.

Ur ett bref från Signe Hebbe till Vendela Hebbe.

Paris d. 10 april 1880.

— — — Jag öfvervar i går en seance i deputeradekammaren. Det var intressant

Den bästa veckotidningen

ÄR IDUN.

Ni bereder Eder en årslång glädje genom att prenumerera på

Idun för 1919.

IDUNS KOKBOK

är den bästa kokbok för det svenska hemmet.

af **ELISABETH ÖSTMAN.**

8:de upplagan nu utkommen. Pris kr. 7: — inbunden.

Konstfliten

Förening för hemslöjd och Konsthandtverk.

Försäljningslokaler: Gamla Rögskolan - - - Göteborg.

ehuru de frågor som då voro på tapeten blott rörde sig om tullen och föreningsrätten. Den sistnämnda gaf dock anledning till några eldiga debatter. Från ministerns loge — de fyra första bänkarna äro allid reserverade för damerna — hade man under fyra timmars förlopp godt tillfälle att på nära håll betrakta talarna. Kammarens president, Gambetta, hvilkens ankomst signalerades genom fanfarer, var en af de första som infann sig. Man säger att "l'exactitude est la politesse des rois", säkert är att en sådan punktlighet gör ett godt intryck såsom bevis på aktning både mot sig själf och andra. Gambetta är lång och axelbred; hans antagonist påstå med en viss skadeglädje, att han är korthalsad; håret är rikt och likasom skägget gråsprängdt, pannan bred och flat. Ansiktsuttrycket manligt och ärligt om än något barskt. Näsan är böjd, blicken djup med eld för två par ögon. Ögonbrynen sitta tätt samman. Huden är brun och frisk som en ynglings. Händerna äro fämligen stora men välformade. Hans organ i sig själf krafffull, blir i inspirationens ögonblick ljungande. Trots det rysliga larmet ibland, hör man dock hvartenda ord han säger, tydligt och klart utan att han därför skriker; det beror förstas på att hans artikulation är så utmärkt. Han skorrar icke men han har det sydlandska r. Häftig blir han också ibland och slår då med sin pappersknif i pulpeten för att påminna de ärade herrar om hvar de befinna sig; åtskilliga pappersknivar lär ha rikit för honom på det sättet. Blir larmet alltför starkt, slår han på sin ringklocka och ropar: "Silence, messieurs, s'il vous plait" — höfligt skall det vara. En klunga imperialister höllo till i ett hörn, däribland var Paul de Cassagnac. Han ser bra ut, alldeles svart hår och mustacher, citrongul hud, små händer, också gula. Ögonen sitta för tätt samman och ansiktsuttrycket är hetsigt. Presidentens blick fämde honom litet emellan, "Paupaul" teg och såg ond ut. För en tid sedan blef han dömd att hålla mun i tre dagar, något som säkert var mycket påkostande för honom, då just i de dagarna en för hans parti mycket viktig fråga var före; då efter tre dagar hans tungas band lossades var frågan afgjord till motpartiets fördel. I går satt vänsterpartiet trångt, de ansågo, och kanske med rätta, att friheten att församla sig gjordes alltför villkorlig. Clémenceau, vänsterns älskling, reste sitt stora hufvud med lejonmanen och skrek med tordönsstämma: "På detta sätt komma vi ju tillbaka till kejsardömets värsta dagar". En man, en helt ung man, tog trappan upp till talarstolen i två skutt och höll ett ljungande tal, hvaraf hvar ord tydligt hördes, trots att larmet och tumultet var obeskrifligt. Ännu en talte för nästan oinskränkt frihet att få hålla sammankomster under 1½ timme. De liberala jublade, men hans sätt var inte imponerande eller anslående; detsamma tyckte bestämdt också presidenten, ty han satt hela tiden med kikaren i handen och betraktade gallerierna. En dam i min närhet förklarade, att hon tyckte att högerns medlemmar hade "un air plus distingué." "Non seulement mieux peigné" svarade en annan, hvilket företråde syntes mycket lätt förvärfvadt, då de flesta af dem voro skalliga — — —

(Forts.).

Tänk på Iduns insamling till spanska sjukans offer:

När jungfru Ulfeld gäldade skuldebrevet.

Julskildring från Skånes medeltid af ELFKARLEN.

— I SPELEN MED LÖNSKAFUNTER, riddar Hassel!

Och ordet flög genom Tomarps kamrar, det tislade i fönstersmygar, det hviskades på svalerna, det sprang mellan tjänareflockarna, det nådde linnevårderskan uppe i vinden lika väl som tapparsvennen nere i källardjupet, vanordet, skymfskriet, oherderna ärefitel: falskspelare. Då reste sig alla husets gäster från dukade bord, ty här gällde död och blodsvite, kvinna lutade sig blek mot kvinna och männen af vapen stirrade dystra på de två, som stodo midt emot hvarandra i salen bredvid raffellådan.

— Det skall just vara en Glambek som kraxar så mot en Ulfeld, en ynkelig jutsk fatigklapp med ett dådlöst ättmärke, som ur dyn där han sitter söker stänka smuts på en Skåneädling, hvars förfäder voro namnstora, då edra äto trälbörd i Danmarks bondegårdar!

— Om fattigare än ni så är jag dock hederligare. Två hundra mark skånska penningar var jag på spel skyldig eder och så narrade ni mig, när jag var rusig och vettlös, att gifva eder skriftlig förbindelse på två hundra mark rent silfver kölnisk vikt. Är sådant god herremannadat? — Och så nu detta smussel med färningen!

— Lögn! skrek riddar Ulfeld, lögn i din skändliga jutehals!

— Lugn, I herrar, sade värden, gamle riksrådet Gottschalk Lille. Ord kunna blåsa upp en svag vind till stark storm. Vi vilja här fira helga Martini gille i frid. — Hören, nu ringer vesper! Låt oss njuta en mässa medan sinnen stillas, så kunna vi sedan fortsätta i all gamman.

Detta råd funno alla godt och hela sällskapet begaf sig ned i kapellet.

Och sången steg, ave böljade genom kryddstarka rökelse ute i mörk novemberkväll och ljusen på Kristmoderns altare stirrade som Staffansstjärnor ur ångande töcken. Men på helgedomens golf stod Hasse Ulfeld och lyddes till djäfvulen, som på sitt vis sjöng gaudium för riddaren. En adlig liggare från Jutland vågar morska sig mot Bjersgårdens herre — all helvetets högfärd stämde här indigneradt in —; vågar öppet på Tomarps gästbud beskylla honom för falskt spel — nu vrålade hela det ondas falang i ädel harm —; väl drog jag honom vid näsan förstas — tonerna kommo klara och muntra som bröllopsvisor — men hans rika frände Niklas Hollunger på Fulltofta betalar nog hans skuld — Infernos kastagnetter knäppte, klirr, klirr: mynt som faller på mynt i en kassakista —; han har en fager syster och hon kommer att stanna här i natt likasom jag — lidelsens eldiga nymfer dansade inför Venus vulgivaga till satyrernas spel —; ah, usling, mjukrygg, herre på nåde! — och ledmotive i afgrundens kväde var skåningens gamla hat till juften.

Ulfeld hade rumlat tappert om denna aflon. Ångorna fälnade nu till och blott ett medvetande, begärelsen, stod klart för honom, när han midt i gudstjänsten böjde sig mot Glambek och hviskade:

— Den fattige är utan ansvar och behöver därför inte vara så noga om medlen som den rike. Skaffa mig nyckeln till er systers jungfrubur i natt och jag återlämnar skuldebrevet.

— Niding!

För Famnar Heringson Glambek stod hela Guds hus i flammande eld, Mikael blåste

domedag öfver oräffvärdig jord och grafvarne vräkte upp oräkneliga legioner darrande syndare från tider som flytt. Straffet drog från rike till rike på rättarting — det var den gömda pantens lek — det bränner, det bränner! — närmare — det bränner mer! Och när himmelens hämnd stormade genom kapellet's vapenhus, då gapskrattade pukorna bortå i Gehennas ödemarker, ty nu var panten funnen, nu löste satan tillbaka sin ägodel med en blodig kyss och tydd var lekens gåta: hur går den, som vill skända en jungfruära?

Allt var ett ögonblicks verk och de flesta vid mässan närvarande märkte ingenting förrän Ulfeld sjönk till golvet, genomborrad af Glambeks svärd.

Detta dråp blef en mycket ledsam och omständlig historia. I århundraden, allt ifrån Foteviks blodiga dag, hade Skånes och Jutlands herrar burit bittert ägg till hvarandra och på alla vägar gjorde en den andra hvad skada han kunde. Den skånska adeln var i gemen rikare än den jutska och därför satte också den förre näsan spotskt i vädret och ordade föraktligt om hedarnes svultna vargar, men dessa å sin sida pekade finger åt skåningarna och hånade dem som kräfsinna rackelhanar, därmed syftande på de skånska herreätternas heterogena sammansättning.

Och så vågade ett dylikt vargyngel, en trasädling med stallkammarelater, en hungrig drängs hungrige son, som Lilles gillesdrycker slagit åt hufvudet, därför att han kanske på år och dag ej ägt en örtug till ett mått öl — en sådan uppklädd utböling djärfdes på bokarnes marker beskylla en af landets ypperste för falskt spel och till på köpet sticka ned honom i helgedomen! Nu skulle man då en gång kunna ordentligt kväsa dessa gläfsande jutar, ge dem ett nyp så kännbart, att namnet Glambek blefve dem en påle i köttet för alla tider!

Så flög ropet borgarne emellan från åsarne till hafvet och i Köpenhamns kungliga sal stodo Skånes ädlingar och ropade på hämnd, på upprättelse. Men Jutlands herrar stego också där fram och fördrade att saken skulle noga undersökas först, ty ej var väl Ulfeld en sådan ängel som man ville påskina och fog torde allt Glambek haft för sin gärning; männen Sundet öfver ha konstiga lungor och sanningen är fredlös i Skånes land — sedan pingsten i Fotevik.

Då log Margareta drottning och talade hulda ord till båda partierna. Ej var sådant kif henne okänt, ty kronan kunde endast vinna i pondus och materiella fördelar, när de stora råkade i krakel sinsemellan. Hennes personliga sympatier voro hos jutarna och hitintills såg det ej så farligt ut för Ulfelds baneman.

Men då uppträdde en fredje part, en makt, för hvilken till och med Atterdags krafffulla dotter måste falla till fota — nämligen kyrkan. Dådet hade föröfvats i Herrans tempel, på den högstes fridlysta område och slika helgerån kunde metropoliten i Lund icke lämna obeifrade. Också gick inför hennes nådes stol ärkebiskop Jakob Gertsson och han förde talan i namn honom, bannslungaren på Petri säte, den ofattbart höge, den världen kufvande, han som löste själar och band själar till evighet. Det var Rom, kristenhetens öde, som ropade öfver Danmark — och ve den dåre, som då slog döförat till!

— Båtar mig lika hvad skånsk eller jutsk man här skriar för ära och släktheder, sade prelaten. Såsom en dagländas surr äro edra tråtor och edra vapensköldar unga som edra tankar. Men blodet på Tomarps altaresten har fläckt ecclesias hvita fana, korsflaggan, Kristimanteln, alla heligas

adelstecken, som höjdes öfver Ironer och hjälmar en gång i Golgatas sorgetimma — och den skulden måste sonas.

Margareta var en kyrkans fromma och lydiga dotter. Djupt böjde hon sitt kloka huvud på kräklan, denna bräckliga staf, som dock var stark nog att slå kronor i stoffet. Och därmed var Farnar Heringson en dömd man.

Emellertid var dåtida innehafvaren af Absalons stol ingen hierark i harnesk och det bodde icke i honom en Jakob Erlandsson eller Jens Grands fejdlystna ande. Han hade därför näppeligen så hårdhänt och pockande uppträd i denna sak — för att därigenom ohjälpligt stöta en hel landsdel för huvudet — om inte bakom honom stått en vilja, starkare än hans, Abboten Edmund i Herrevad hade sin höga förmåns öra i ytterlig grad och var i själfva verket mer ärkebiskop än Gertsson. I detta fall dref klosterföreståndaren oförsonlighetens och straffets järnhårda politik, ty den dräpte Ulfeld var hans bror, och skulle han något ögonblick släppa af fanns en, som i så fall förstod gjuta olja på elden: Hasses och Edmunds syster, den hämndgiriga jungfru Valborg, efter riddarens bråda död härskarinna på Bjersgård.

Och många gråa huvuden grubblade sömnen bort från långa nätter öfver detta blodsdåd och hur man jämkade och smilade och ljög låg så ändligen, på själfva julaftonen, domen färdig i råds-kammaren. Adelsmannen Farnar Heringson Glambek skulle till bot för tempelskändan göra en pilgrimsfärd till Jerusalem samt af Hasse Ulfelds närskylde, Herrevads abbot och stolts jungfru Valborg på Bjersgård lösa sitt skuldebref med två hundra mark rent silfver kölnisk vikt. Skedde detta inom natt och år ägde dråparen undfå absolution i Herrevads klosterkyrka och intog därmed sin forna plats i samhället, men förmådde han ej infria sin förbindelse på utsatt tid, blefve han utropad som fredlös i allt Danmarks land.

Något hade väl här under öfverläggningarnes gång ömsesidigt afsprutats på fordringarna. Sålunda afstod drottningen från de kronan tillkommande dråpsböterna och efter stort om och men måste också Hasses fränder göra detsamma beträffande den mansbot, som lagen annars tillerkände dem. Så mycket ifrigare höllo de däremot fast vid skuldsummans betalande. Falskspelare, falskspelare! ringde det oafbrutet i deras öron. Kunde han betala — väl, då hade han stämplat sig själf som en usel lögnare, hederstjuf, nidskdantare, den där slungar ut beskyllningar utan att mäka stå för dem —; och förmådde han ej gälda summan — också väl, ty då var hämnaden fullbordad.

Men kyrkan kräfde ut sitt, fullt, helt — och så gick dråparen från Jylland i nyårets tid på sin långa, långa vallarevandring till Kristi fjärran graf.

Och dagar följde på dagar, månader på månader, man led, älskade, löftetrodde och svek det året som alla andra år, våren blommade, sommaren mognade, hösten skördade och så stod december ånyo och sjöng en underfull trängtans, en olydligt känd salighets drömmande psalmer, när Skåne gick till sängs i nermörka kvällar.

Nu drog ett blekt solguld öfver Bjersgårds fält, julaftonens tunna, spröda dager smög frusen genom skogarne. Men människan log ändå, ty hela himmelen firade ett stort gille och då visste man att från dess öfverfyllda bord skulle falla så många godsaker på jorden.

Lyste dock icke julfröjd i den mörka, dystra blick, som borgjungfrun fäste på mannen, hvilken satt vid hennes sida i sömkammarrens fönstersmyg. Glädje fanns det nog i

Våra främsta författare

medarbeter i *Idun* 1919.

En aktuell artikelserie

behandlande Skandinaviens tre huvudstäder

Stockholm, Köpenhamn och Kristiania,

skall inflyta i ärgången och bestå af illustrerade skildringar från litteraturens, konstens, teaterns, högskolornas och anmärkningsvärda sociala institutioners områden. Framstående pennor i de olika landen bidraga här till såsom *Henning Berger*, *Julius Clausen*, *Kristian Elster*, *Ina Lange*, *Carl G. Laurin*, *Georg Nordensvan*, *Palle Rosencrantz* m. fl.

Minnen och gestalter från Lundagård,

illustrerade skildringar från den stämningsrika sidsvenska universitetsstaden af *Otto Lundh*, blir namnet på en annan intressant artikelserie, hvari författarens finskurna penna skall frammana en Thorilds, en Agardhs, en Tegnér's m. fl. märkliga personligheter i erinringens ljus.

Signe Hebbes memoarer,

hvilka väckt det lifligaste uppseende, fortsatta och avslutas i den nya ärgången.

Två ypperliga originalromaner,

Familjen von Skotte af *Fanny Alving* och I lögnens rike af *Anna Wahlenberg*, inflyta i

Iduns romanbibliotek 1919.

Anna Lenah Elgström

och

Hildur Dixelius-Brettner,

de båda högt skattade författarinnorna, ett par af de förnämsta inom vår yngre prosakonst, bli representerade i ärgången af hvar sin längre novell: *Den tragiska idyllen* och *Löftets land*.

Hemkonst och hemmets inredning

blir titeln på en serie illustrerade artiklar af arkitekten *Carl Malmsten*, och för de många af trädgårdskonst intresserade, skall fröken *Ester Claesson*, vår enda kvinnliga förmåga inom facket, skriva om *Den mindre trädgården*.

Novellistiken, lyriken och essaykonsten

skola representeras af våra bästa pennor såsom *Dan Andersson*, *Henning Berger*, *Bo Bergman*, *Harry Blomberg*, *August Brunius*, *Synnöve Carlsson*, *Sigurd Dahllöf*, *Anders Eje*, *Hildur Dixelius-Brettner*, *Teresia Eurén*, *Jane Gernandt-Claine*, *Erik Lindorm*, *Artur Möller*, *E. Kuylenstierna-Wenster*, *Elsie Nordensvan*, *Georg Nordensvan*, *Erik Norling*, *Olof Rabenius*, *Gustaf Ullman*, *Anna Wahlenberg*, *Elin Wägner*, *Hugo Öberg* m. fl.

Allt som sammanhänger med *Kvinnans* och *Hemmets* intressen liksom ock *den illustrerade dagskrönikan* skall som hittills lifligt tillgodoses. Hvad särskildt beträffar *Iduns* köksalmanacka och *Hjälpredda* öfvertages dess ledning 1919 af fröken *Ida Norrby*, den framstående direktisen för Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Iduns julnummer,

litterärt och artistiskt värdefullt, kommer som hittills att utdelas gratis till *Iduns* prenumeranter. Prenumerationspriset blir, trots de oerhördt stegrade kostnaderna för tidningens framställning — pappers-, kliché- och tryckningskostnader ha respektive 4—3 och 2-dubblats — följande:

IDUN, helt år: 14 kronor,
halft år: 7: 25,
ett kvartal: 3: 75.

Julnumret och postarvodet däri inberäknade. Lösnummerpriset är 30 öre.

Prenumerera ofördröjligen på IDUN!

dessa brinnande ögon, men det var ej den stilla Kristlyckan, det var tröllens stormande, onda skämtan, när högen vaggar på guldstötter i födelsens stund. Så räckte hon ut handen och vidrörde hans arm.

— I natt, klockan tolf. —

— Ja, i natt klockan tolf. —

— Då är tiden ute, fristen förbi, natten och året till ända.

— Och syndaren får sina gärningars lön — blir fredlös.

— Hvad nytta har han då af sin pilgrimsfärd?

— Hå, han vinner ju frid med Gud — fast det inte räcker till frid med människor. Sådant kommer icke kyrkan vid.

— Men, Edmund — om han betalar?

— Ryktet har således glömt att gå till Bjersgård, märker jag.

— Hur, så?

— Niklas Hollunger på Fulltofta bröt i förra veckan nacken på en jakt, när hästen störtade. Han var den ende, som kunde ha hjälpt Glambek, ty de voro fränder och såta vänner och hos honom hade den eländige julen sitt mesta tillhåll. Nu finnes ingen på vidan jord, som vill offra en penning på Heringson.

— Är det himlens eller afgrundens ynnest det där, abbot?

— Jag såg helst att det vore djävulens, ty han kräfver ingen tacksamhet.

— Så har jag drömt mig denna julnatt, full af ve och vända för en, af jubel och helgeskraft för dig och mig! Han skall inte, han får inte betala, i evighet må hans skuld stå öppen, till tidens tid vill en Ulfeld ropa på hämnd för en Ulfeld! Fredlös — hemlös — graflös — ett pinolif mellan helvetets två portar, den hvarifrån han kommit och den, genom hvilken han åter ingår — det är sagan om Tomarps blodsmän, som Gud förkastade, sedan kvinnan förkastat honom först.

Och prelaten såg på stolts jungfrun, som stod svept i en sjunkande julsol. Och han tänkte — hädelse förstås, men ändå —: Hvad voro alla kyrkans mjölkkindade helgon, hvad var själfva den blodfattiga madonnan mot henne, Ulfelds fagra, hafiska flicka med eld i ådrorna och olycka i blicken! Himlen måtte vara bra enformig likväl, när intet af livets härliga oro och sjudan där får plats.

— Du kommer ju, Valborg, till klostrets port — i natt klockan tolf?

— Om jag kommer? Tror du jag skulle vilja försaka denna straffets ljufliga segerstund? Aldrig har jag sett Glambek — hvars namn vare skändestämplat så länge män bygga och bo norr om Eider! — men nu skall jag se honom, för första och sist gången.

— Ingen har spott något om honom sedan han gick vallarefärd.

— Tör hända han uteblir — när nu Hollunger är död.

— Vi få se, vi få se. — Hur vore, fillade han i ett anfall af lustighet, om du finge skåda juten komma dansande för Herrevad?

— Du menar?

— Att Veilsjukan denna vinter grasserar svårt i Skåne. Från Torna härad ha stora flockar dansat Veit till Lund nu i dagarna och helga Lusse kväll stormade en skara hoppare Mariaaltaret i Hälsingborg att finna bot för sin plåga. Det är en smittösam farsot, denna dansaresjuka, den går som pesten öfver landen, om också ej så dödande som den. Råkar Glambek under sin färd genom Skåne ut för detta onda, blir han sannligen icke sorgesam att åse.

Abboten reste sig.

— Farväl då, syster — vi mötas i natt. Du glömmar väl inte att medtaga dråparens skuldebref, efter det befinner sig i ditt förvar.

— Glömmer hämnaren svärdet, går bödeln från yxan —? Var lugn!

— Och — en sak till. Du har ju pantförskrifning på två utgårdar under Herrevad som säkerhet för de hundra Jockimsdaler, hvilka klostret lånade af Bjersgård härom året?

— Ja.

— Tag äfven det dokumentet med, så bränna vi det högtidligt till from sone och Herranom ett älskeligt juloffer framför kyrkans dörrar.

— Har du ondt samvete, präst?

— Nej, men världen har en ond tunga och våra afundsmän äro många, helst vår salige broder ej var godt liden bland folket. Nu samlas bygden i natt till Herrevad. Genom att då i allas åsyn förstöra panteskriiften och så efterskänka klostret vår fordran ha vi väl noggsamt visat att icke snöd vinning ledt vårt handlingssätt. Och kapitlet skall prisa vår gudlighet. —

— Din gudlighet menar du — räfl! Det blir dålig förgyllning på dina änglavingar, Edmund, för lumpna hundra Jockimsdaler. Men — som du vill. Jag skall medföra handlingen.

Ensam i kammaren stod adelsdamen och lutade sin brännande panna mot den kalla fönsterposten. Hon såg in i solen, som långsamt halkade ned från himmelen.

Och där kommo minnen ur gångna dagar, skära mödrömmar skal-kade i bedårande Johannesaffnar. Hon gick åter i benediktinernas klosterskola vid Ringsjöns strand, hon såg sig och de andra herremanna-jungfrurna sitta i Bosjö läsesal och höra syster Ursula med sin milda röst föredraga sankt Manfredi martyrium: "Hans ögon voro såsom nådabordets ljus och han räckte ur bödlarnes lågor sin hand och himmelen remnade och allrasaligaste guds moder räckte ock sin hand ut och fattade hans. Detta sågo alla där när stodo och de fruktade och föllo skälfvande till jorden." Då red han förbi på sin svarta häst, alla hennes tysta nätters unge ljuslockige herre och konung. I baretten gungade en hvit fjäder och axelskärpet glänste af insydt rosigt sil-

Auguste Blanche-monumentet efter affäckningen.

varmaste solsken —! Då remnade hennes hjärta itu, tyckte hon, och kärleken slog ut i heta flammor — hon drog honom i sin famn och kysste honom så, som blott en kvinna af Ulfelds ätt kunde kyssa i Danmark, bedjande, pockande, gifvande — himmelen ville hon skänka den hon kär höll, salighetens guldkrona skulle hon sätta på hjärlevännens panna — allt ondt, alla lifvets tunga hednatankar skulle skälfvande falla till jorden, där de två gingo hand i hand på älskogs väg till lyckolandet!

Det blef hennes dagars långa, pinande martyrium, drömmen från Ringsjöns strand, synen af ynglingen med den hvita fjädern i baretten och det rosenstickade axelskärpet. Aldrig kom han mer på jungfru Valborgs stigar — men så hade heller aldrig solen sedan strålat så varmt som den gången öfver Bosjö! Hvem var han — hvad hette han — hvar red han? På allt detta gafs intet svar — ett stjärnskott endast, som ilat genom hennes själ, men efter hvilket en eldstrimma skulle dröja därinne lefnaden ut.

Sent hade det lidit på kvällen, när hon äntligen vaknade upp ur sina tankar. Mörkret hängde tätt öfver nejden, men ur detta stora, svarta glänste fram ljus öfverallt, stugornas helglädje — hela jorden glittrade som ett stjärnehvalf — julafton.

Valborg Ulfeld pressade handen hårdt mot det oroliga, klappande hjärtat. Ö — att hon finge höra en gång de tusen hvita änglar sjunga i nätternas natt, finge sitta bland herdar på Judeens marker och säga efter det underbara, det af människor ofattliga: frid på jorden! Men mellan henne och Bellehem stod ett junifagert Bosjö, ett trollens strålande slott, där hon druckit kärlekens eldande vin en gång tvemännings med sin herre och konung.

Det var tid att gå — till vedergällningens årsmöte, till Ulfelds stora själamarknad, där Jullands anatema schackrades bort för två hundra mark rent silfver kölnisk vikt.

Allena hastade jungfrun den frusna vägen fram mot Herrevads kloster, tyst af Skänenattens otaliga stjärnor.

(Forts.)

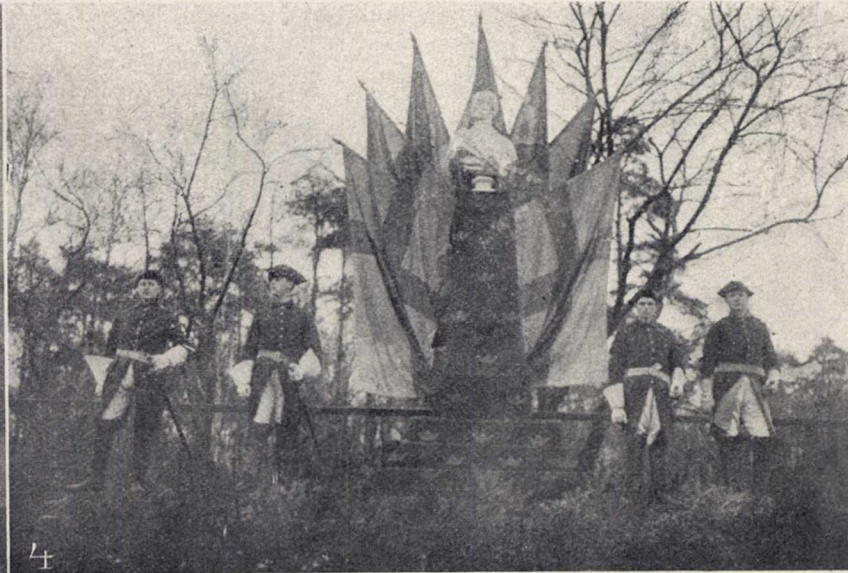
Öfverste Rosenblad bjuder täckelset falla.

ke. Och ögonen hindrade som kyrkans kandelabrar framför ett par vigsel-pallar — och han höjde handen, där han satt i sommarens

tyst af Skänenattens otaliga stjärnor.

Prins Carl nedlägger Karolinska förbundets krans vid Karl XII-stoden.

Karl XII:s-minnets firande å Skansen. — Pressfotobyråns foto.

Kvinnoporträtt till dagskrönikan.

DEN SOM VUXIT UPP PÅ EN GAMMAL GÅRD i Norrland, ett sådant där gammalt ställe, som numera endast förekommer i herrgårdsromanerna, skall i hela sitt lif bära bilden af det barndomshemmet i sitt hjärta, där det lever som ett starkt, fyst inflytande. Fru Elin Lindhagen född Schönmeier, som den 17 december fyller 75 år, hör till dessa människor, hvilkas väsen har fått utvecklas i den lugna, lyckliga, patriarkaliska omgifning, som endast en egendom på landet före industrialismens tid kunde ge och som under sitt långa lufs växlande öden bevarat sitt sinne ungt och friskt tack vare ungdomstidens sunda, lufskyddande intryck. Det ligger en värld emellan nu och då, men fru Lindhagen har kunnat öppna den världen, hon är lika hemmastadd, då hon talar om dräller och damast i hemmet i Ångermanland som om Stockholms kommunalpolitik.

Genom sin man, justitierådet Albert Lindhagen, hvilkens förnämsta skrifsått hon var på 1880-talet, då han gjorde upp sina storslagna planer för Stockholms framtid, fick den lilla frun en grundlig kännedom om Sveriges hufvudstad och dess vitala frågor, som än i dag till stor del äro olösta. Justitierådet Lindhagens kloka råd till stadsfullmäktige att söka ställa det med staden så att tomjobberi blefve omöjligt, förklingade tyvärr ohörda. Hans förutsägelser om uppskrufvade hyror och bostadsnöd ha vi nu till vår grämselse sett gå i uppfyllelse. I troget hjärta har fru Lindhagen bevarat sin mans ord i dessa viktiga frågor som i så mycket annat.

För sin mans barn i ett föregående gifte har fru Lindhagen blifvit den sammanhållande länken. De ha alla hvar och en i sin stad upptagit någon gren af sin framstående fars livsverk, ty de äro kanslirådet Albert Lindhagen, borgmästare Carl Lindhagen och bostadsinspektisen Anna Lindhagen. I sitt äktenskap har fru Lindhagen haft en son, Artur, hvilken som assessor i Svea hofrätt går i både fars och morfars fotspår som lagkarl.

Fru Clarice Grönlund är en ung, talangfull engelsk dam, som sedan ett par år tillbaka varit bosatt i Göteborg, där hon vunnit många vänner. Den charmanta unga frun ägnar sig åt att måla på siden och chiffon och åstadkommer mycket luftiga och lätta små konstverk, som lämpa sig utmärkt att dekorera den moderna damtoaletten och dess många tillbehör. Kunde nu endast fru Grönlund finna ett svenskt namn för sina alster i stället för att kalla dem "pen-paintingarbeten" skulle de säkert göra om möjligt ännu större lycka i hennes nya hemland.

Den 31 oktober afled å Jönköpings lasarett i spanska sjukan sjuksköterskan därstädes syster Sara Izokowitz i en ålder af 23 år.

Huru outransakligt är icke allt, huru outgrundligt! Svårt har man att fatta, att det verkligen är sant, att syster Sara icke mer finnes här ibland oss lefvande. Det var ju blott en kort tid sedan, jag såg henne, då hon frisk och glad gick ibland oss. God och vänsäll som hon var, vann hon mångt hjärta, både dem hon i sjukrummet lindrade nöden för och dem hvilka träffat samman med henne ute i det pulserande lifvet. Ett vänligt ord och ett ljust leende hade hon för alla, och mången sjuk stackars människa har jag sett det lysa till hos, då syster Sara visat sig. — Sjuksystemens kall hade hon valt, och nu stod hon färdig att såsom sådan träda ut i lifvet och arbeta på det rika fält, där det gäller att helt uppoffra sig. Så kom döden och gjorde slut på allt. Döden, med hvilken hon brottats om andra människor, tog hennes unga förhoppningsfulla lif, just i blomningen. Hon föll på sin post. Utan tanke på sig själf, sparade hon sig aldrig, i det längsta höll hon sig uppe och skötte sitt arbete, pliktrogen in i det sista.

Fru Elin Lindhagen.

Då jag nu tänker på syster Sara, är det med tacksamhet jag minnes henne. Hennes vackra blick, den ljusa lifstron och hennes stora kärlek till alla nödstälda, är något jag aldrig kan glömma. M. P.

En märkeskvinna på sitt område, fru Maria Krantzson, fyllde den 8 december 60 år. Fru Krantzson har ägnat största delen af sitt lif åt de olyckligaste i samhället, nämligen sinnesslöa barn. Hon är ägarinna af hemmet för dessa olyckliga vid Carlslund, Väsby, som har omkring ett 60-tal pensionärer. Sedan 1901 är anstalten förlagd till Väsby, förut var den i närheten af Jönköping. Pensionärerna äro i en ålder af 2—40 år. De flesta komma från fattiga hem och de olika kommunerna betala 400 kronor om året för dem. Anstalten har på senare år fått statsanslag, 250 kronor om året för hvarje barn, men för dessa pengar skall anstalten också hålla dem med kläder, läkarvård och allt, som fordras. Föreståndarinnan, fru Krantzson, har med en kärlek och uppoffring utan like ägnat sig åt vården af dessa olyckliga. Vid ett besök på an-

Fru Clarice Grönlund.

stalten kan man äfven se, hur alla barnen återgälda hennes ömhet för dem. De förefalla nöjda och glada, de förstå icke att de ej äro som andra, blott de ha mat och värme äro de nöjda. Under senare år ha en del utvidgningar af anstalten företagits, då utrymmet visat sig otillräckligt för behöfvat.

Fru Krantzson har i dagarna innehaft sin verksamhet 25 år — ett kvartssekel i barmhärtighetens tjänst.

Bland de många namn som med aktning och kärlek äro värda att nämnas, intager nedanstående en berättigad plats.

Fru Elisabeth Pihl, född Hultkrantz, som den 14 dec. fyllde 50 år, är en af dem som gjort till sin livsuppgift att sprida ljus och glädje omkring sig och med råd och hjälp bispringa behöfvande.

I församlingens kärleksarbete såväl som inom den kyrkliga ungdomsrörelsen är hon en mycket verksam personlighet, hvars insats i arbetet är något själfallet — naturligt.

Under de 10 år hon i egenskap af kyrkoherdefru vistats i Karlskrona har hon såsom en ledande kraft inom Karlskrona Kyrkliga Ungdomskrets nedlagt ett stort och välsignelsebringande arbete bland de unga, för hvilka hennes hjärta klappar så varmt. — Med en liflighet som få, förmår hon att väcka ungdomens intresse. Hennes ljusa syn på lifvet och klara blick för det sanna och sköna visar ungdomen upp mot ett högre ideal, ett lifsmål värdt att sträfvä för.

Många varma önsknings om glädje och välsignelse för dagar, som komma, följa fru Pihl på hennes högtidsdag. R. B.

Trotjänarinnan Maria Andersson, född i mars 1851 å Aspenäs säteri, Västergötland, ingick 1868 i tjänst hos godsets ägare grosshandlare Barthold Butenschön och hans maka samt kvarstod i denna tjänst till änkefru Butenschöns död 1906, då hon övergick till familjens yngsta medlem fru Andrea Butenschön, bosatt i Norge. Maria Andersson har icke blott som husjungfru med sällsynt duglighet och pliktänkta skött sina älliganden, utan har hon troget stått sin husmor bi i allt, som tillhört dennas kall, och gör så än i dag med orubbadt nit. "Sol i blick och stål i vilja" fick hon höra vid högtidlighållandet af sin halfsekelånga tjänstetid. Och det var välförtjänt.

Med polissystrer Erica Ström, som vid 45 års ålder afled i Stockholm, bortgick en fin och präktig personlighet och en banbryterska i Sverige för kvinnornas verksamhet inom polisväsendet. Hon ägnade sig först åt sjukvård och kom 1908 till Jakobs polisstation, där hon anställdes som den första polissystrer med uppgift att ta hand om anhållna kvinnor. Det blef snart uppenbart hvilken dugande kraft hon var på området och efter en del utrikes studier fick Erica Ström i uppdrag att organisera en kvinnlig afdelning inom poliskåren. Där arbetade hon sedan flera år. De senare åren var hon emellertid anställd å den kriminella afdelningen. Som sekreterare i abolitionistkommittén har hon nedlagt ett duktigt arbete, grundadt på varm övertygelse, för reglementeringens afskaffande.

Sedan 42 år har fröken Regina Pettersson, varit anställd hos firman Myrstedt & Stern, de senare åren som föreståndarinnan för firmans syateljé. Om icke fröken Pettersson redan 1899 tilldelats Patriotiska sällskapets stora guldmedalj, skulle hon säkert fått den, då hon fyllde 60 år den 9 december. Men ett duktigt, pliktrogen, redbart arbete kan icke belönas med några medaljer, det har sin lön i sig själf.

Sara Izokowitz.

Maria Krantzson.

Elisabeth Pihl.

Maria Andersson.

Erica Ström.

Regina Pettersson.

Åter under trikoloren.

Med anledning af Elsass-Lothringens förestående återförening med Frankrike meddelas här ett antal måle-

PÅ SEXTIOTALET FANNS I DACHSWEILER få familjer som ej hade någon eller några släktingar i Frankrike. De flesta fattiga familjer hade en dotter som var "femme de chambre" hos något förnämnt herrskap en eller annan dagsresa från Paris, eller en son som var "garçon" i något Pariserkafé, för att inte tala om alla dem som fingo ge sig i väg som soldater.

Den bättre borgaren hade i de flesta fall någon bror som var "brasseur" eller "charcutier" eller en syster gift med en "pâtissier" hos någon af de "Welsche" (tyskt bygdemål som betyder främmande och allmänt användes som beteckning för Tysklands romanska grannfolk).

Familjen Karchus hade äfven en "cousin", som var sous-prefet och skröt så häröfver, att det blef till allmänt åtlöje. En sous-prefet var ju inte någon gud och kusinen Bläse-Güschtel blir aldrig annat än Bläse-Güschtel, om han än vore tio gånger sous-prefet.

De som utvandrat till "Welschlandet" skrefvo efter ganska kort tid uteslutande franska i sina bref till de hemmavarande. Bland de förmögna klasserna var detta själfallet, enär de alla behäskade franskan och det endast i undantagsfall var någon gammal tant, som ej velat lära sig det i unga år, eller mormors mor som inte förstod språket, för hvilka sålunda breffen fingo översättas på elsassiska.

Franskan förstod man ganska bra äfven i de enkla borgarfamiljerna som exempelvis hos bagaren, skräddaren och skomakaren, och hvad föräldrarna hade glömt af det främmande språket, kunde barnen i skolan lätt översätta åt dem.

Annorlunda var förhållandet bland de fattiga familjerna, som vanligen ej haft någon skolbildning och hvilkas barn i likhet med föräldrarna bara gingo i skolan på vintern för att värma sig, hvarför de med nöd och näppe kunde läsa tyska och långt mindre kände till de franska bokstäfverna.

Då detta vis blef det ofta en besvärlig "embarras", då man inte visste om det kunde stå något i brevet som inte granarna skulle veta, och man brukade fördenskull ofta i all hemlighet gå till apotekaren för att få brevet översatt.

De gamla reste sällan öfver till "Welschlandet" för att hälsa på sina släktingar, men desto oftare kommo parisarna öfver för att hälsa på hemma och koncentrerade sig vanligen besöken till "Messdi" (den årliga mässan eller marknadsdagen) i september då det blef lif och rörelse i Dachweiler.

Dagen innan, kabbakningslördagen, såg man dachsweilerborna springa med sockerkaksdegen, plummon m. m. till bagaren för att få sina kakor bakade. Under tiden var i bakstugan ett lifligt konverserande, än hörde man någon fråga: "Kommer också edra 'parisare', våra äro redan

här", eller en annan: "våra komma i kväll med sista diligensen"; öfverallt gladda man sig åt festen och de hemvändande.

Följande morgon i kyrkan märkte man redan något af boulevardens glans, med frasande sidenmantiljer, kolosala hattar med vajande plymer, och en främmande parfym som fyllde den gamla kyrkan så man hade svårt att andas. Pastorn höll alltid på denna söndag, en särskildt sträng predikan om Sodom och Gomorra, om Babel och Korachs följe.

Dachsweilerborna, som till en början voro lite osäkra bland all den främmande ståten, började så småningom känna sig trygga och öfverlägsna gentemot dessa fördärfvade parisare, som egentligen borde ha skämts men hade för garfvade skinn och låtsades om ingenting.

Intrycket af straffpredikan försvann emellertid snart och på eftermiddagen lågde man strålände och belåten med sina parisare till slottsgården, hvarest dansbana, "caroussel" och marknadsstånd voro uppställda.

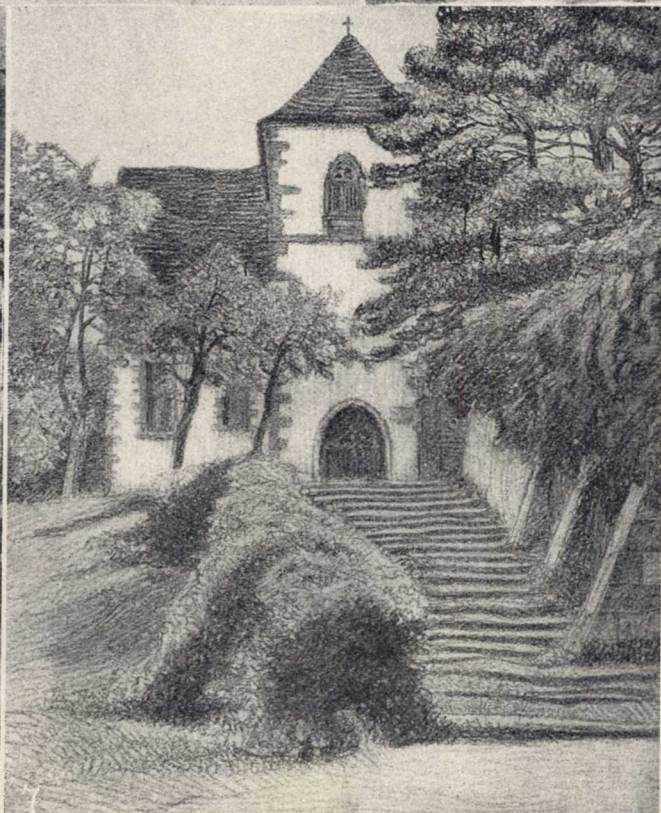
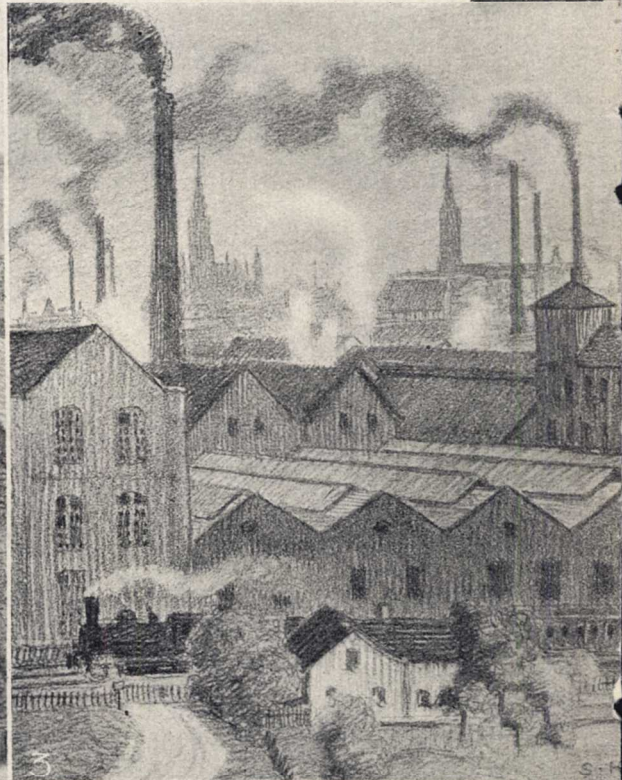
Här församlades så småningom dachsweilarna. Den groft byggde, fortligt klädde arbetaren spåterade stolt som en kung med sitt lilla eleganta pariserbarnbarn vid handen. Farfadern talade bara elsassiska, barnet pladdrade där-

emot franska som en väderkvarn. Men de förstodo hvarandra ändå mycket bra till på köpet, fast ingen visste hur det gick till.

Brodern från Paris, "herr charcutier" i svart långrock och hög hatt, förde sin unga vackra svägerska vid armen, som på bröllop. Svägerskan känner sig generad och rodnar när man tittar på henne, men hon är dock strålände lycklig att få promenera med en så fin herre.

Flera soldater i uniform sågos också bland mängden; de tittade efter flickorna, hvilkas hvita förkläden verkade som magneter.

En stor korpulent, grannt utstyrd madame med cynisk uppsyn nästan stötte omkull salustånden med sin krinolin, då hon seglade fram med en hel hofstat af unga män, högljudt konverserande på franska med sina beundrare, knipande dem i kinderna så att de knappt visste hur de skulle freda sig, berättade dem om Paris så att de stodo och gapade med uppspärade ögon. Ma-

1. Del af slottet och domen i Strassburg.
- 2 Türkheim vid Colmar.
3. Mülhausen.
4. Breuschwickersheim.
5. Gammal kyrka i Pfirt.

riska Elsass-tyer jämte en skildring ur det elsassiska lifvet under den förra franska perioden. :- :- :-

Några skisser från 1860-talets Elsass.

Öfversatta från elsassiskan af fru E. K.

dame köpte de dyrbaraste sakerna och åkte karusell med hela sitt följe. På karusellhästen saft hon i sin böljande krinolin så att det väckte allmän anstöt, men hvart hon gick skockade sig folk kring henne, gapande och väntande på hvad hon nu skulle taga sig till.

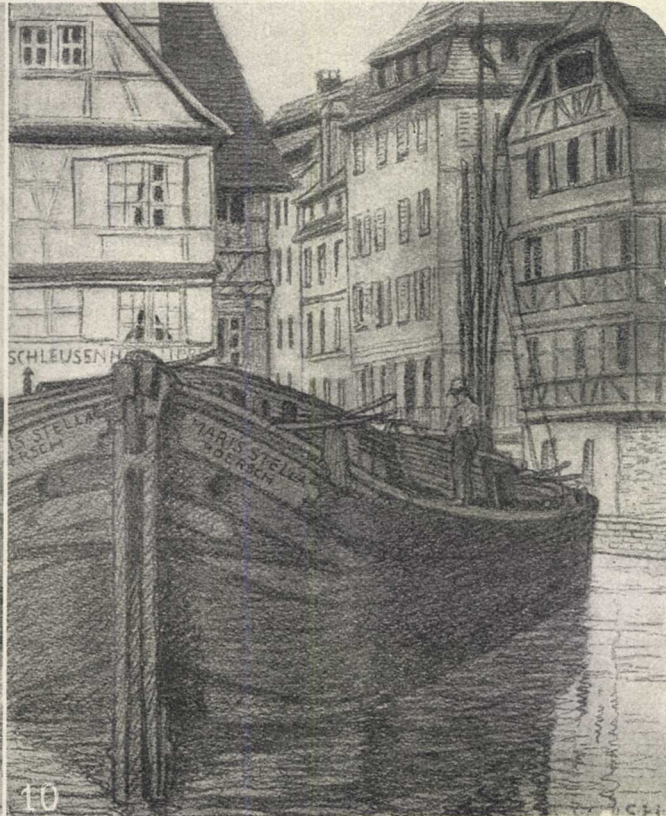
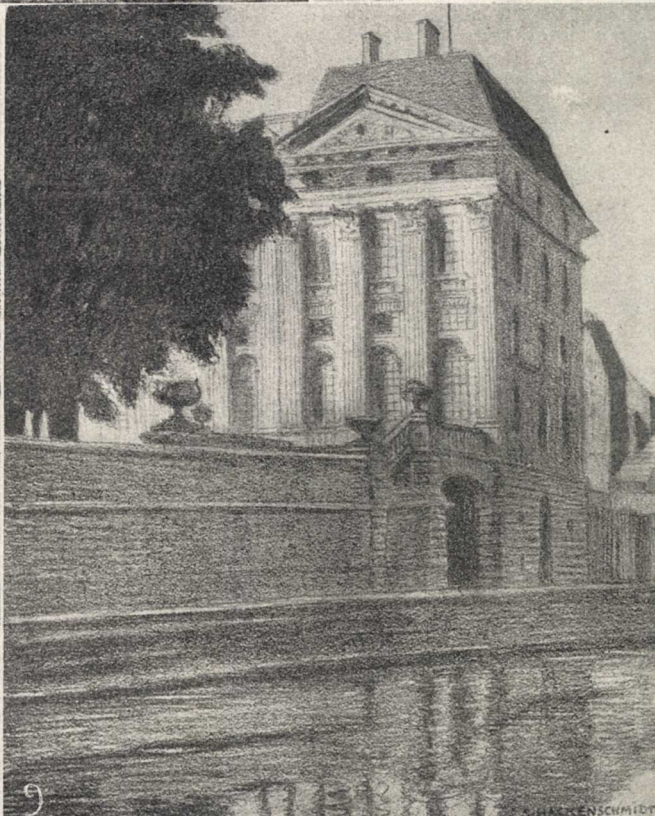
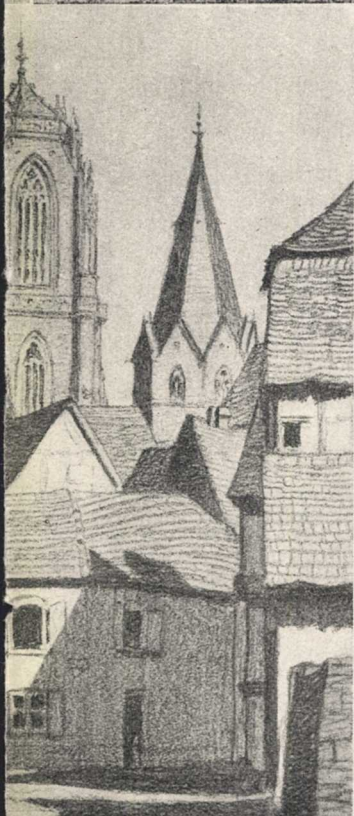
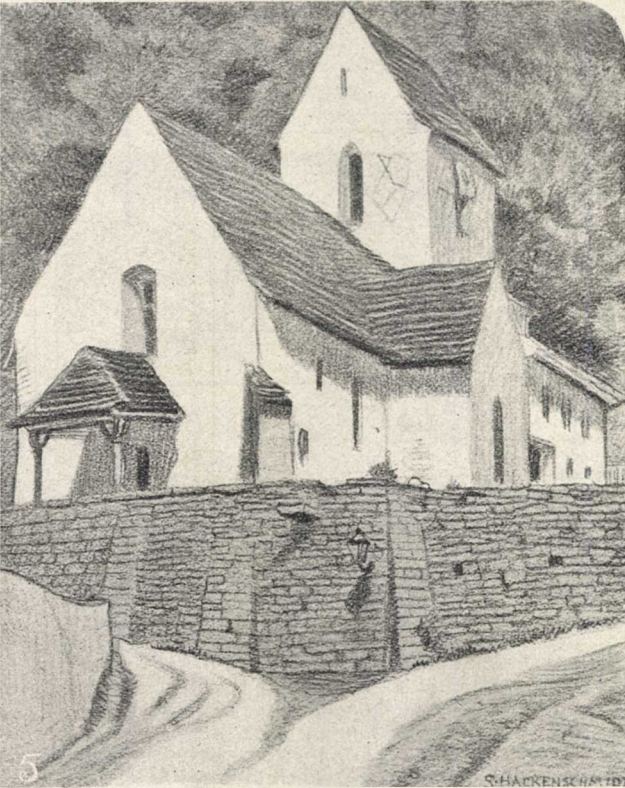
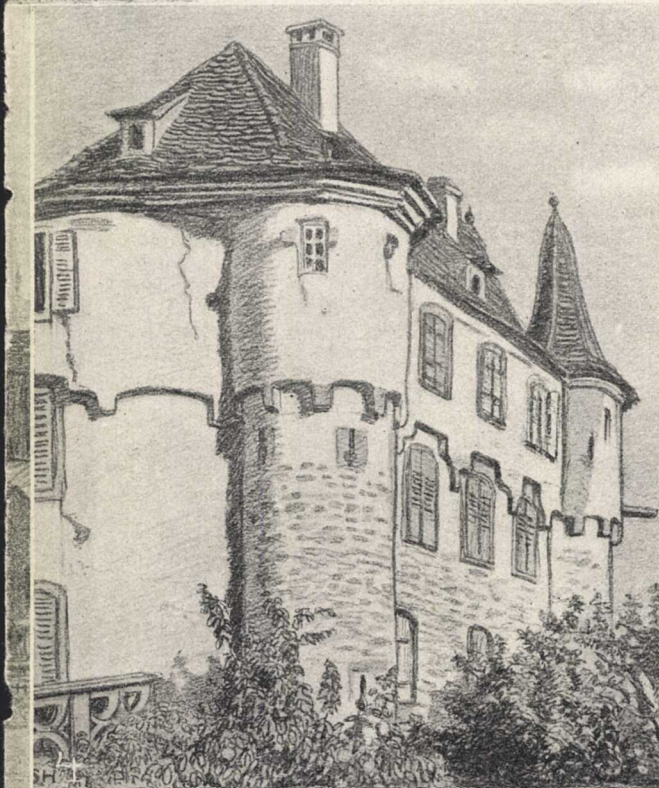
Frammot tvåtiden började bönderna från den kringliggande trakten komma. Mestadels till fots men några äfven i vackra char-à-bancs med präktiga hästar. Då för tiden voro bönderna i Elsass rika och kunde kosta på sig något samt voro rätt oberörda af franskt inflytande. De flesta bondkvinnorna förstodo emellertid så mycket franska att en welsch professorsfru eller "commis-saire" kunde köpa ägg och smör af dem på torget. De rika bönderna brukade sända sina söner till "col-lège" och flickorna i "pension". Som tillgjorda mamseller kommo de så tillbaka till sina hem där de kallade sin kammare "salon", spelade piano och läste Lamartine.

Dessa voro emellertid endast undantag, ännu kommo de till "Messdi" i sin gamla folkdräkt, gubbarna i långa "angles", röda "gilets", korta byxor, skor med spännen samt en trekantig hatt på hufvudet. Flickorna, som höllo hvarandra i händerna, bildade långa kedjor och de gifta kvinnorna ståtade i röda, blåa, gröna och brokiga kjortlar, hvita förkläden och halsdukar samt broderade bröststycken, alla bärande på hufvudet den ståtliga stora svarta rosetten. Bönderna höllo sig för sig själva och blandade sig inte med de andra. De betraktade parisarna som främmande, hvilka ej angingo dem. De tillhörde landet, som inte springer bort, och som ingen kan ta bort, som inte främmande inflytande kan förändra utan förblir oberördt af tidernas växlingar. Mot kvällen kommo också de rika med sina gäster till "Messdi", bara "en amateur" för att titta på en smula. Mamseller-na Feldlein och den vackra mamsell Kaiser stoltserade i ljusa "Jaconas"-kjortlar ledsagade af sin "cousin", som är sous-lieutenant. Han köper pepparkakshjärtan och polkagrisar och får i gengäld vid "six-sous la pièce"-ståndet till belöning en fickkam för sina mustascher. Den långa mamsell Ehrhard med pince-nez på näsan promenerar långsamt med sin bror som är "po-

lytechnicien". De göra sig löjliga öfver fattig-lapparna, som kunna ha' roligt åt sådana strunt-saker. Hon skrattar åt arbetarkvinnornas tarf-liga toiletter, pekar ogeneradt på bagarfruns löj-liga hatt och stannar slutligen framför karu-sellen och gör spotska högljudda anmärkningar på franska. Vi barn beundra deras ogenerade sätt, men vår far tycker illa om det. "Låt dem stanna hemma", säger han, "i stället för att för-störa andras glädje. Man skall unna fattigt folk en smula nöje, och glädjas med dem i stället för att göra sig löjlig öfver dem."

Plötsligt uppstår det rörelse bland stånden, alla vika åt sidan, man bildar häck och lång-samt majestätiskt kommer monsieur Auguste Blas, sous-prefet, förande den eleganta madame Karchus vid armen. I sin guldbroderade uniform glänser han som en komet i solen och madame Karchus changeantkjortel, som पोste öfver krin-olinen bildade kometsvansen. Det förnåma herrskapet hälsade nedlåtande till höger och vänster, stannade emellanåt vid något af stån-den utan att köpa någonting. Man sparade pengarna till något bättre. Då de närmade sig karusellen tog ungdomen på sig en militärisk "air", bondpojarna som vråkte sig i gungorna med sina flickor under armen, rätade upp sig och sutto mera anständigt, musiken spe-lade i raskare tempo och till och med den gamla utslitna karusellhästen trafva-de lite muntrare, det förnåma besöket till ära. Ingen tänkte mera på att Auguste Blas hade varit den stackars lille Bläse-Güschtel, hvars skjorta tittade ut genom byxorna, så bländad var man att se herr underprefekten i uniform bredvid den rika madame Karchus.

Detta var dagens glanspunkt, senare blef det inte vackrare, snarare tvärtom. På kvällen när ordentligt folk gått hem började dansen på dansbanan. Bondpoj-karna med sina flickor, soldater och pigor, Dachsweliers ungdom och den mindre solida delen af pariser-gästerna kommo dit för att dansa. Men det fanns allt för många olikartade element för att kunna samsas. Till en början gick allt bra, bond-pojarna dansade fint och städadt med sina flickor, soldaterna och pigorna samt dachswelierborna med sina främmande likaledes. Men den tjocka madamen från "Messdi" glömde sig snart ända därefter, att hon började dansa "cancan" med en welschsk "commis-voyageur". Bönderna titt-fade först på en stund, men så togo de ma-damen under armen och körde ut henne. Detta ville emellertid inte den halffulle commis-voyageuren tåla utan började väs-nas och skrika "Vous insultez une dame, vous insultez une dame". Hånande sva-rade bygggardrängen Loosel: "Inte är de nån dam inte, ett gement - - !" Då publiken började skratta öfver fillropet,

6. Parti af det gamla Strassburg.
7. Liebfrauenberg vid Wörth.
8. Schlettstadt.
9. Slottet i Zabern.
10. Parti af det gamla Strassburg.

blef commis-voyageuren rasande, upphetsade soldaterna och skrek af alla krafter: "Il faut donner une leçon à des têtes carrés! Il faut leur apprendre à traiter les dames".

Nu togo bondpojkarerna hand om honom och med en väldig fart åkte han ut från lokalen efter den tjocka madamen. Men detta uppretade soldaterna och alla började slåss. Bönderna på ena sidan, soldaterna och parisarna på den andra och så gingo de lös på hvarandra.

Det urgamla hatet mellan welsch och tysk vaknade inom dem och det blixtrade olycksbådande ur allas ögon och slutet af Dachsweilers "Messdi" blef allt som oftast en reguljär batalj på knif och sabel, så att gendarmerna fingo ingripa, dock mestadels för sent, ty flera sårade lågo redan på valplatsen. Dyliga tragiska scener hände visserligen bara en gång om året, ty vanligen lefde man i fred med sina "parisare", och särdeles barnen voro goda vänner.

När man lekte på gatan så kommo alla med sina små franska gäster och skröto efter bästa förmåga med dem. De som inte hade några franska kusiner voro mycket ledsna. Vi hade till all lycka icke mindre än tre stycken: Jeanne, Loulon och Georgette och så börjades det att skrytas och berättas om dem.

Elsassiska barn.

"Titta så vackra 'bottines' Jeanne har! Titta, Loulon har en spetsunderkjol! Lukta på Georgette, hennes kläder äro parfymerade, till och med korsetten och strumpebanden." Med största ansträngning försökte man tala lika bra franska som de. Så t. ex. lärde man enstaka pariserfraser som "Attends vois" eller "ma foi non",

vilka imponerade mycket och pladdrades efter genast. I gengäld fingo welscherbarnen repetera mycket svåra elsassiska ord, som t. ex. "Quetschekuche" eller "Bäredreck" och "Pfaffekäpple", och det blef ett krafft och jubel öfver det skojiga och galna uttalet.

Det är själfklart att alla dessa storstadsbarn blefvo förfjusta i vårt friska landlif, öfverallt fingo de vara med oss, plocka äpplen och nötter, springa på ångar och åkrar och hvarje dag blefvo de mindre eleganta, fingo tjocka skosulor och tjocka bomullskläder, så att de snart nog ej kunde skiljas från bybarnen. Äfven deras fina franska "accent" fick en svår knäck och snart kunde de inte längre skratta åt oss och vår dåliga franska, som de gjorde i början. När ferierna voro slut och man skulle taga afsked, voro alla bedröfvade och barnen mest. Alla följde sina "parisare", som släpade på stora bylten med äpplen, nötter, plommon och kakor till diligensen, och när de två stora omnibussarna sattes i rörelse viftade och skreko alla: "Au revoir, à l'année prochaine". Ty alla kände på sig att så visst som stork och svalor komma igen hvarje år, skulle säkert våra lätta parisare äfven komma tillbaka nästa "Messdi".

K-

BLAND ALL DEN SKONLITTERATUR, SOM väljer ut öfver landet, är det mesta sådant som läses fort och glömmas snart. Men så finns det ett och annat verk, som höjer sig öfver mängden liksom domkyrkan öfver småstaden — och det är genom dessa fantasiens skapelser vi lyckas behålla tron på diktarkallets stora uppgift, dess gudomliga ursprung och nödvändighet.

För cirka ett år sedan utgaf norrmannen Knut Hamsun på Gyldendalske Boghandels förlag en bonderoman Markens gröde, som nu utkommit hos Svenska Andelsförlaget i en förträfflig svensk öfversättning af lektor Hugo Hultenberg.

Knut Hamsun intager sedan länge rangen af Norges nu lefvande störste diktare. Alldeles obestridd har kritiken dock icke låtit honom besitta denna hedersplats, ty ett par af hans arbeten från senare år störas af en symbolik och ett bisarreri, som konstnärligt sedt varit af ondo, hur mycket man än måste böja sig för genialiteten, som äfven där kommit till synes.

Men i Markens gröde är Hamsun åter mästaren från förr, människoskildraren, naturmålaren med den osvikliga känslan för det särpräglade i norskt folklyne.

Hans bok är en bonderoman, byggd efter stora linjer och skapad med samma andakt, som besjälade medeltidens byggkonstnärer, när de reste de gotiska tempen. I detta jordens, myllans epos besjunger Hamsun odlarens heliga sträfvan att af obydgd och vildmark skapa bygd och rika skördar. I det ena mästerliga kapitlet efter det andra upprullas Sellanråbondens arbetsfyllda lefnads saga, hur människor och husdjur fylkas omkring honom i ett välsignadt myller som lön för hans möda, hur odlingen breder ut sig under hans näfvars hårda tag. Härtill kommer det husliga lifvets mångfald af små och stora händelser, hvari framträda de båda kvinnogestalterna Inger och Barbro, vid hvilkas tecknande Hamsun nått längre i karaktäriseringskonst än någonsin förr. Döttrar af norskt robust fjällfolk behärskas de af ett obundet naturlifs instinkter, råka sedermera i kontakt med stadskulturen, hvarigenom en fläkt af depravation drar in i nybyggargårdarna utan att dock komma någon skada åstad. Mästerligt har Hamsun förstätt att sammansmälta det rustika med kulturflärens inverkan på kvinnoisnet.

Hela boken är en guldgruva af skarpsynt själsanalys och strålande fabulering inom det landliga arbetets ram, men i första rummet klinga från dess sidor en hymn till allnaturen, som under människans kärleksfullt röjande och odlande hand svarar med sina frukters välsignelse.

Windelcrantzarne torde vid det här laget vara lika bekanta för svenska folket som trots någon af adelskalenderns mest kända ätter, och det tack vare att de i Waldemar Swahn fått en krönikör, som kan skriva underhållande om deras öden. De senaste bladen ur deras ättelhäfter heter Herr Windelcrantz' sällsamma resa och skildrar till en början hur herr Sigfrid Windelcrantz, äfven kallad Johan utan land, för

till Amerika. Det sällsamma ligger dock icke så mycket i själfva resan, hvilken knappast erbjuder andra sensationer än hvad många resenärer västerut före och efter Windelcrantz upplefva, utan fasthellre i de romantiska händelser, som föranledde färden. Det är ett par i stämningen fina och i personteckningen originella kapitel, som inleda reseskildringen, och omedelbart fånga läsarens intrese. Däremot hade man väntat sig mera af den Windelcrantzka resedagboken, men att den så plötsligt tog slut, beror kanske på, att den svenske ädlingens klangbotten endast ger resonans hemma i den svenska småstaden och på de gamla svenska herregodsen.

I de öfriga novellerna figurera en hel rad Windelcrantzar, och författaren berättar om dem med en friskhet i fabuleringen, som är odeladt glädjande. Det är ofta ett rent anekdotiskt stoff, som ligger till grund för skildringen, men det adlas snabbt till konst af författarens spänstiga inbillning och målade stil. (Förläggare: Ahlén & Åkerlund. Pris 9: 50.)

BENGT BERG, DEN UTMARCKTE SKILDRAREN af de svenska fåglarnas lif, har i sin nyligen utgifna stora roman De rikas hunger tagit itu med Mammonsyndkandets tema. Vi föras mitt in i krigsårens besmittande förvärfssätra, denna de rikas hunger efter guld och makt som gör dem till hänsynslösa roffare, hvilka utan en blinkning gå fram öfver massor af krossade existenser för att tillfredsställa en njutningslystnad och en ägandets passion, som intet kan mätta. Skildringen är emellertid ingen gulaschroman, utan sträfvar att höja sig till en social sedemålning, i hvilken demokratisk maktfördelingssträfvan och hårdt trustvälde utkämpa envig.

Författaren tar i med kraft och skärpa mot det svåra fidslytet, är ibland väl bred, väl grundlig i sin indignation, till men för den konstnärliga formen; men å andra sidan blir hans skildring stundom af en mäktighet, som erinrar om släggornas dån och masugnarnas brusande eldar å det bruk, hvars trofasta arbetsid han besjäladt målar med diktens pensel och som han låter symbolisera framtidsstaten.

Människorna som bära bokens handling, äro tecknade med lif och fart, särskildt hufvudpersonen, ingenjör Halling, den nya tidens man och författarens språkrör, har fått en resning, som

svarar mot hans granitfasta karaktär. Äfven de båda kvinnofigurerne, som midt i rikedomens lefva ett lif af tomhet och begär, äga skarp individualitet; men det erotiska inslaget är ej så säkert anbragt och den sensuellt betonade detaljen i hotellrummet verkar orimlig. Önskvärdt hade dessutom varit att författarens ironi mäktat djupare sting och att han hållit sin stil i stramare tyglar; de långa affärssamtalen vittna om betydlig merkantil kunskap, men de äro för omständliga, få ibland något af en revisionsberättelses torrhet. Han vet emellertid hvad han skrifer om och han har haft något på hjärtat som han uttalat i ord af ädel harm och genommandade af nationell nitalskan.

I detta sammanhang vilja vi påpeka, att Bengt Bergs ypperliga arbete Stora Karlsö, en bok om havets fåglar, nu föreligger i en folkuoplaga till ett pris af 8 kronor. P. A. Norstedt & Söners förlag. E. H-N

ELIN WAGNER: ASA-HANNA.

DET ÄR EN VERKLIGT RIK OCH STARK bok Elin Wagner gifvit oss med sin nya roman Åsa-Hanna, förut tryckt i Idun under titeln Vansklighetens land. Och jag skulle vilja tillägga: den i sällsynt grad allvarlig bok. Från första sidan till den sista har man intrycket af det mest omulliga allvar. Så som Åsa-Hanna känner sanningen som en låga i sitt hjärta, så lyser rättfärdighetstanken igenom hela boken — tron på rättfärdigheten, kärleken till rättfärdigheten och vissheten om att den kan bryta sig väg genom det tjockaste mörker — blott "lågan" finnes.

Skildringen rör sig helt i småländsk bondemiljö och är bredt lagd. Alla karaktärer, äfven de som blott flyktigare skymta förbi, äro fast och klart tecknade, trovärdiga, övertygande. Men främst står Åsa-Hanna, gifven med nästan oemotsägbar sanning, en härlig bild af en ung svensk bondkvinna, som man aldrig glömmes.

Det hela är berättelsen om Katarina Johanna på Åsen, fostrad i fattigdom och arbete, sanning och sinnets renhet — berättelsen om hennes kampfyllda väg genom "Vansklighetens land".

Hela hennes släkt är af bästa virke, oförvilliga, starka människor, redliga i uppsåt, stränga i plikt kraf mot sig själfva. Och virket i Åsa-Hannas karaktär heter duga det också. Man tänker att det borde kunna gå genom elden utan att svedas, genom dyn utan att smutas. Det tror hon själf också, tror på sin kraft och sin Gud och gifter sig med Franse "handelsman" för att rädda honom både från ondt förtal och från honom själf. Men hon tror också på Franse, fast han kommer från en dålig släkt, okänd genom flera led, och själf har det fulaste rykte. Inte var det honom egentligen Åsa-Hanna ville ha, men grannsonen och läskamraten, den vakna, präktiga Magnus Nygård och hon gå om hvarandra, som det så ofta händer, fast de borde hört ihop. Och "det älskande hjärtats hemlighet" blir en hemlighet för dem båda, till och med för deras egna hjärtan. Så kommer då

Asa-Hanna från sitt enkla hem till mannens rika, det är — från renlighet och renhet, från själfklar ärlighet och trohet mot Guds alla bud rakt in i undangömd lekamlig och andlig smuts på slingrande skumma vägar, där osonade brott och sinnenas lust till fortsatta brott fylla hela tillvaron, förut så enkel och ljus, med vämjelse och ångest. Och nu bär det steg för steg in på samma väg som mannen gått och går. "In gick hon grön, ut gick hon röd" — som ungs-rakan nersotad och svedd. Lögn på lögn, den ena skamliga handlingen drar på ett oförklarligt men konsekvent sätt nästa med sig — allt från början för mannens skull och af rädsla för honom men också i svindel för det ruskiga omkring och i känslan af att ändå ingen återvändo finns. Men midt i all vämjeligheten är hon ändå stark och stolt, okufflig på sin slingrande väg så väl som förr på den raka. Rättfärdighets-kraftvet lystnar aldrig i hennes bröst fast undanskjutet och förtrampadt. Virket i själen var af bästa halt — och det är ändå det som det kommer an på. Allt starkare känner hon stunden nalkas, då ogräset därinne skall bli "lukefärdigt". Och det är till sist för Magnus Nygårds skull hon vågar slita det ur hjärtat med rötter och blad — själfmant vågar bekänna allt för länsman, beredd att låta sitt lif, att kasta barnen i skam och fattigdom, blott göra rent hus därinne. Då känner hon "lågan": "Hvad hetade väl denna här lågan, som kom så oförtänt te me i mitt djupa elände och mörker? Jag kan

inte kristna na, för jag var inte känder me så-dan eld förr. Men hon måste ändå va en gnista af en gnista af det himmelska ljuset. Och fast hon är så liten, att hon inte skulle märkas där-uppe i Staden, hvars ljus är Lammet, så synes hon me stor här, där hon har så mö mörker att skina imot".

Och så går Åsa-Hanna åter fram på rättfärdighetens väg. "Jag går allri dina skumma ärenden mer, va ja ella ska göra." Och fast hon nu går mot ett lif fyllt af vedermöda och vedervärdighet känner hon, att hon dock nått "Sköna Hanna" och med morbrodern kan sjunga: "Jag kommer af ett brusand' haf".

Asa-Hannas gestalt är som skuren i trä, rent af monumentalt stor och sträng, med enkla, rena linjer. Afven morbrodern och modern ha träsnittets starka, enkla skönhet i teckningen. Morbroderns personlighet är gifven med gripande kraft. Prostfolkets klokliga, mänskligt förstående väsen, Magnus med det hetsiga, genomhederliga sinnet, Franse med sin grumliga, halft upplösta karaktär, jordemodern, skvaller sjuk, samvetssjuk och äcklig — alla ha de plastiskt lif, äro konstnärligt utformade.

Stilen är storartad i sin enkla redbarhet; det småländska bygdemålet är använt med stor skicklighet, naturligt och själfklart som så sällan med bygdemål i skönlitteratur.

Bilder och detaljer äro slående och klart gifna — ett flärdfritt verklighetssinne, som aldrig använder den realistiska detaljen för dess egen

skull utan i tjänst hos något högre. Bakom tingen skymtar anden, det är så många enkel sak, som får vara symbol och man hör ständigt undertonen af den ovanskliga rösten, som drifver människan fram mot det eviga målet.

KARIN EK.

*

Religiös litteratur.

Jeanna Oterdahl, Den signade dag, J. A. Lindblads förlag; Harald Akselsson, En ung kristen, Svenska kyrkans diakonistyrelsens förlag; Bengt Jonzon, Verket och själen; Anna Sörensen, Genom tvifvel, Sveriges kristliga studentföreleses förlag, och Missionen i undervisningen, Diakonistyrelsens förlag; Bergmark-Sörensen, Guds verk II: Ur missionshistorien. Norstedt & Söner.

En galridare kallar Jeanna Oterdahl i sin lilla vackra bok Den signade dag, afsedd för morgonandakt med ungdom, den midt i gärningen borttryckte prästmannen Harald Akselsson. En gång kommer säkert hans lufs runa att ristas af någon af hans manliga kamrater, men skall manne någon bättre kunna fånga det underbart vinnande och gripande i hans personlighet än Jeanna Oterdahl här förmått göra det på fyra små sidor? Hur lefvande blir han icke för oss, då hon här tecknar honom såsom en af de människor, omkring hvilka det liksom står en ring af ljus. "Det lyser från deras ansikte, det strålar ur deras ögon, och när man är i en sådan människas närhet, känner man håg att bli god, att öfvervinna det onda och låga omkring sig och själf fyllas af ljus. En sådan människa var han, som nu är borta. Att vara i hans närhet och lyssna till hvad han hade att säga var som att komma upp på ett berg med hög, blå himmel rundt omkring. Där var klart och soligt och friskt; det var, som om han aldrig skulle kunna bli gammal, utan alltid förbli gosse. Och ändå var det som han hade att säga livets djupaste och mognaste allvar, ändå förstod han alltid att knyta samman de flyende minuterna med den gränslösa evigheten. Ja, ville man riktigt skärpa sin blick och sitt öra, så förstod man nog, att det, som strålade ut från hans rena och ödmjuka väsen, var ingenting mindre än evigt lif, det eviga lif, som kan börja redan inom tidens gränser."

Vid Harald Akselssons död förelägo, lyckligtvis i sådant skick, att de i flesta fall kunde utgifvas utan öfverarbetning, åtskilliga af de ungdomspredikningar och ungdomsföredrag han hållit åren 1913—1917. Dessa ha nu af en vän till honom utgifvits under titeln En ung kristen. Det är en af de bästa julgåfvor en ung sökande och längtande människa kan få. Mycket har den äfven att ge mognade, pröfvade kristna.

Af en annan känd och högt skattad ledare inom kristliga student- och seminarirörelsen, pastor Bengt Jonzon, föreligger i ett lifet häfte frenne predikningar Verket och själen. I dessa behandlar författaren den ödesdigra dualism, som uppstår för många af vår tids arbetsintresserade och arbetstygda människor. Man är författaren tacksam för att han med på en gång obarmhärtig klarhet och kärleksfull förståelse blottat faran för att en hel del människor, som verkligen vilja göra en insats i världen — just därför att de vilja hinna med så mycket själfva icke hinna blifva, hvad de kunde och borde ha blifvit. "Vi behöfde bli människor, som kunde ge helt vår själ åt verket. Men då måste vi också ha en hel själ att ge."

Ingående kännedom om ungdomens ställning i vår tid till religiösa problem samt ett utomordentligt godt och fast grepp på dessa problem präglar en liten skrift af Anna Sörensen, Genom tvifvel. Genomandad som den är af omutlig ärlighet och respekt för tviflaren samt buren af en ljus kristen tro, synes den vara i ovanligt hög grad ägnad att bringa sökande och längtande ungdom verklig hjälp. — I en annan uppsats, Missionen i undervisningen, klarlägger förf. på ett öfvertygande sätt, hvilken befruktande inverkan på kristendomsundervisningen i våra skolor ett rationellt ordnad missionsstudium skulle kunna hafva. — En förträfflig hjälp vid ett sådant studium har man i den serie konkreta och liffullt gifna skildringar ur missionshistorien, som föreligger i arbetet Guds verk II, 2 Ur missionshistorien.

MARIE LOUISE GAGNER.

Prenumerera på Idun

för 1919. Ingen veckotidning kan mäta sig med Idun i fråga om kulturellt värdefullt och omväxlande innehåll.

Prenumerera därför på Idun.

Julpresenter

I SVENSK KRISTALL

**DE SVENSKA
KRISTALLGLASBRUKENS
FÖRSÄLNINGSMAGASIN**

REGERINGSGATAN 5 • STUREPLAN
STOCKHOLM

"Såsom stjärnorna klara"

stråla kastruller, krukor, baljor, luckor etc. av koppar och mässing, prydnadsföremål av tenn, nickel, silver om de putsas med Metallputs Nordstjernan o. Nordstjernans Silverputs. Utmärkta äro ock: Nordstjernans Zinkputs, Spiselputs, Knivputs, Fönsterputs. Säljas i välsorterade affärer. — Begär dessa putsmedel!

Till tvätt och diskning!

Ersättning för tvål och såpa.

GAHNS

TVÄTTEXTRAKT

graderade flaskor.

En flaska till 100 liter vatten

Om bruksanvisningen följes erhålles tillfredsställande resultat.

KÖKSALMANACK

Redigerad af **ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND** Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 15—21 DEC. 1918.

SÖNDAG. Frukost: Bröd; smör; strömmingslåda med potatis; kaffe eller te. Middag: Rosthammel med brynta morötter, potatis och salader; äppelmaräng å la Idun.

MÅNDAG. Frukost: Bröd; marmelad; hachis af får med potatisbulvar (rester från söndag) kaffe eller te. Middag: Enkel kejsarsoppa (efter-

buljong på stekbenet från söndag) med oststänger; kokt rödspotta med räksås och potatis.

TISDAG. Frukost: Bröd; marmelad; halvstrad strömming (sotare) med potatis; kaffe eller te. Middag: Korfkaka med lingon; blåbärs-soppa.

ONSDAG. Frukost: Bröd; marmelad; pudding af svamp och potatis; kaffe eller te. Middag: Piroger med jordärtskockor och stufvad spenat (konserverad); äppelkräm med enkel vaniljsås.

TORS DAG. Frukost: Bröd; marmelad; stekt korfkaka (rester från tisdag); kaffe eller te. Middag: Ar-

FÖR DAMER!

Promenad-Kappor Promenad-Dräkter Ulster-Kappor

i stort urval av svart och kulört cheviot, kläde och manchestersammet.

Päls-Kappor

i svart Kläde och Foulé.

Skins-Garnityr

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.

Damkonfektion 1 tr. — 74 DROTTNINGGATAN.

ter med fläskkorf; ugnspannkaka med sylt.

FREDAG. Frukost: Bröd; marmelad; bräckkorf med stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Sillbullar med sötsur sås och potatis; ölsupa (grädd och vatten).

LÖRDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stekt färsk strömming med potatis; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar med potatis; fruktsoppa.

RECEPT:

Rosthammel (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. fransyska, 1 tsk. salt (5 gr.) 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 liten knippa persilja, 1 moröt, 1 liten gul lök, 1/2 lit. köttsky eller buljong.

Beredning: Köttet som bör hafva hängt, så att det är mörkt, bultas med en fuktig klubba, torkas med en duk, urviden i hett vatten, ingimdes med en blandning af saltet och pepparn. I en liten långpanna eller stekpanna lägges steken, hvilken beströs med den hackade persiljan. Moroten sköljes, skrapas, skäres i skivor och lägges i pannan jämte den skalade och i klyftor skurna löken. — Steken insättes i mycket het ugn och stekes omkr. 1 1/2 tim., hvarunder den öses flitigt med fett i pannan, så att den ej torkar och blir bränd. En kvart innan den är färdig, tillsättes den kokande köttskyn.

Läggres upp på varmt fat och skäres för vid bordet. Serveras med grönsaker och köttskyn, som silats och skummats eller ock med afredd sås.

Äppelmaräng å la Idun (f. 6—8 pers.).

Sockerkaka: 70 gr. socker, 1 helt ägg, 1 äggula, 2 bittermandlar, 20 gr. hvetemjöl, 16 gr. potatismjöl, 1 ägghvita.

Tillformen: 5 gr. smör, 1 msk. mjöl.

Äppelkompott: 80 gr. socker, 3 del. vatten, 1 1/2 lit. äpplen.

Marängmassa: 2 ägghvitor; 70 gr. finstött socker.

Beredning: En form eller stekpanna, med samma vidd som det fat, på hvilken marängen skall serveras, smörjes med smör och beströs med livet hvetemjöl. — Sockret vispas med ägget och äggulan omkr. 1/2 tim., därefter tillsättes de malda mandlarna, hvetemjölet, potatismjölet och sist nedskäres den till hårdt skum slagna ägghvitan. Smeten fylles i den smorda formen, och kakan gräddas i svag ugnsvärme omkr. 30 min. Den uppstjälpes, får kallna och lägges därefter på rundt fat. Äppelkompotten kokas på vanligt sätt. får kallna och upplägges i pyramid på kakan tillika med lagen, som bör vara som gelé. Ägghvitorna vispas till hårdt skum, sockret nedröres litet i sänder, med silfvergefärl, i ägg-hviteskummet, och en del af marängen bredes genast öfver äpplena och kakan. Resten af marängen spritsas genom garneringssträtt i små toppar rundt kring kakens kant. Anrättningen sättes in i svag ugnsvärme och får stå, tills marängen är halfforr och har ljusgul färg. Serveras kall med vaniljsås eller grädd.

Hachis af får (f. 6 pers.). 5 hg. benfri fårstek, 15 gr. smör, 25 gr. mjöl, 1 del. steksås (rester) 2 1/2 del. vatten, salt, hvitpeppar, 1/2 msk. hackad persilja.

Beredning: Köttet skäres i små tärningar. Smöret och mjölet brynas lätt, steksåsen kokas upp med vatten och spådes på, hvarefter såsen får koka 5 min. Anrättningen afsmakas med kryddor och persilja och serveras inom en bård af potatispuré.

Enkel kejsarsoppa (f. 6 pers.). 2 morötter, 1 stor palsternacka, 1/4 rotselleri, 1 purjolök, 3 persiljestjälkar, 40 gr. flöttyr, 2 1/2 lit. efterbuljong, 2 msk. mjöl (20 gr.), salt, socker, cayenne.

Beredning: Rotsakerna ansas och skäras sönder. Flöttyn bryns i en järnkastrull, hvarefter rotsakerna läggas i och brynas vackert. Den i strimlor skurna purjolöken, persiljan samt den kokonde buljongen tillsättes. Soppan får därefter koka tills rotsakerna äro fullkomligt mjuka då den passeras. Soppan får åter koka upp och afredes med mjölet utrördt i 1 del. vatten. Den afsmakas med kryddorna och serveras om så önskas med oststänger.

Piroger med jordärtskockor (f. 6 pers.). 2 hg. kokt, kall rifven potatis, 2 hg. tvättadt smör eller flott, 180 gr. hvetemjöl.

Till fyllning: 1 1/2 lit. jordärtskockor, vatten, salt.

Beredning: Potatisen blandas hastigt med smöret eller flottet och mjölet, hvarefter degen ställes i kallt rum att hvila ett par timmar. — Jordärtskockorna ansas på vanligt sätt, kokas i litet saltadt vatten och få kallna. — Dezen utkaflas till 3 mm. tjocklek och utskäres till fyrkantiga bitar omkr. 10 cm. stora. Några jordärtskockor läggas på hvarje fyrkant, degens hörn vikas öfver så att de mötas på midten, pirogerna läggas på plåt och gräddas i mycket varm ugn. Serveras med svampsås eller spenat.

DUN TÄCKEN

Högsta komfort.

**Idealet för all säng-
beklädnad.**

J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog på begäran. Rikstel. 20 & 121.

Lite till jul.

1: ma tvål i omslag »God jul» 1:50, utan omslag 0:95, 1:25, 1:50, 1:75, 2:25.

Såpa, mossgrön, utmärkt gott surrogat; provkilo i elegant dekorerad bleckask, passande till julklapp 7:75.

Skoborste 1:—, Panelborste 1:30. Hårborste 3:50, Klädesborste 2:—, Frisérkam, galolit, horn 4:—, trä 0:75.

Herrkam, galolit, horn 3:—, trä 0:75. Finkam 0:95, 1:20, 1:45, 4:—, 5:—, trä 0:50.

Fickkniv 1:50, 2:50, 3:—, 4:—, 5:—, 6:—, 41:50. Rakkniv 1:50, 2:50 3:—, 4:—, 5:—, 6:—, 7:50.

Rakhyvel 2:50, 4:50, 12:50. Portmonnä från 0:65 upp till 6:— kr. Ring 0:50, 1:—, 2:—, 3:—, 4:—, 2:50, 3:—.

Fotografäm, japanesisk 3:50. Evighetsalmanacka, att ställa 2:—. Snörliv 6:90, 7:20, 8:10. Damlinne, madapolam, schweizer 12:50.

Kjöl, satin, 5:40, 5:70, 6:—, 9:—, 12:—.

Damkrage från 1:20 upp till 5:40. Damtröja 4:50, 5:80 6:—, 6:30, 8:—, Damstrumpor, ylle, 4:50, 5:40, 7:80, 8:70, 9:60.

Barnstrumpor efter storlek 3:—, 6:—, Herrstrumpor från 2:40 upp till 8:50. Herrtröja, tjock, 9:60, 13:20 15:60, 16:80, 18:—.

Herrkåsong 6:90, 7:80, 9:—, 10:50, 18:—.

Kulört herrskjorta 7:50, 8:50 12:50. Tumvantar, efter storlek, 1:50, 3:—, plus frakt, mot postförskott. Rabatt till handlande vid partiköp. Det som ej är till belåtenhet, återtages.

F. GUSTAVSON, Korsgatan 16, Göteborg.

SINGER

HEMMETS SYMASKIN

Ärade husmödrar!

Det är Er mähände obeckant hvad Sveriges bästa och pärligaste hjälpmedel vid småbak heter? Det heter Gooda. Jästmjöl, Burkar å 15, 25 och 50 öre köpas och »Några bepröfvade recept» fås gratis öfverallt.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

Fyrtornets
Radhes
Ansjoivis

i Ostronsås saml

GAFFELBITAR

finnas nu att tillgå i glasburkar med skruflöck saml 1/2 och 1/2 bleckburkar.

**A.-B. Sveriges Förenade
Konservfabriker**

GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

NORMAS FRUKTGELÉPULVER

Ca 35 gram gelépulver giver ca 650 gram delikat Apelsin-, Citron-, Hallon- eller Körsbärgelé. Finnes i alla välsorterade affärer.

AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK,
STOCKHOLM I.

Smör och Ost

finnes ej, men ersättes af vår prima lefverpastej, konserverad i burkar om 1 kg. Pris 6 kr. pr kg. Till landsorten mot efterkrav. Återförsäljare rabatt. Tillskrif

FRUKTLÄGRET IDEAL,
Göteborg.

Annonsera i Idun!

Julen stundar!

Se till att julgläden blir så stor som möjligt genom att utvälja Edra julklappar ur vår katalog, bör Ni ofördröjligen rekvidrera densam. Äh! Den sändes gratis mot endast portolösen.

Äh! & Holm, Stockholm.

Höga kvalitéter Låga priser

PÄLSKAPPOR GARNITYR

av

Skunks, Sjub, Bisam m. m.

PÄLSATELJÉEN

ALBERT STRIDSBERG

MÄSTERSAMUELSGATAN 37¹ (Hörnet av Malmskilnadsg.)
RIKS T. NORR 241 ALLM. T. 11585

BARNANGENS
Skriv- och
Kopiebläck

Sedan 50 ÅR
det förnämsta

BARNANGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
H. M. KONUNGENS HÖVLEVERANTÖR

METALLFABRIK SIGMA
Knappar
Föreningsmärken.
Medaljer, Poletter.
moderna broscher
i guld-silver och emalj.
BERGSGATAN 43
STOCKHOLM

GRAVKULTUR
STOCKHOLM

GRAVKULTUR tillverkar konstnärliga gravvårdar av sten, trä och smide.
GRAVKULTURS arkitekt står allmänheten till tjänst med råd och upplysningar.
GRAVKULTURS utställning av gravvårdar och ritningar är värd ett besök.
GRAVKULTUR har ett flertal kyrkogårdsregleringar i olika trakter av landet under arbete.
GRAVKULTUR håller humana priser.
Besök **GRAVKULTURS** utställning 44 Vasagatan, vard. kl. 12-5.

Champonerings-
Såpa, grön, 4:50 pr kg.
Grape & C:o,
HÖGBERGSG. 29, STOCKHOLM
Allm. Tel. 3384. Riks Tel. 22160.

Den rikaste och
bästa julläsningen

Juleld

Bidrag av:

Gustaf Ullman	Albert Engström
Adolf Johansson	Torsten Schonberg
Gustaf Johansson	Gunnar Widholm
Valdemar Lindholm	David Ljungdahl
Olof Bruno	Hasse Zetterström
Ebba Sjögren	C. A. Jacobsson (Jac.)
Anna Glasell-Andersson	Ivar Starckenberg
Erik Sparre	N. Melander
Ernst Ljungström	Alva Lundin

Pris Kr. 1.50. Fås överallt.
Bliv kommissionär. — Ingen jultidning lämnar bättre villkor.
Expeditionen av JULELD, Agnegatan 1, Stockholm.

FRÅGOR

(Forts. från B-numret.)
Nr 319. Vill någon af Iduns läsare gifva mig anvisning på någon praktisk bok eller tidskrift angående trädgårdsskötsel, vore likaledes mycket tacksam öfver att få anvisning på någon dylik i hönsskötsel.
Draba Verna.

Nr 320. Frågar härmed om någon som är hemma i kartritning, vill råda mig hvad jag bör göra. Har genomgått 8-klassigt läroverk och är 21 år, bosatt i landsortsstad, och skulle vilja lära mig kartritning. Då min far är enot att jag skall ha något arbete utom det husliga, kan jag ej begära att få genomgå kurs i Stockholm, där jag vet att sådana gifvas, utan undrar jag om det vore möjligt att lära det pr korrespondens, eller hvad som vore det lämpligaste, dock så jag kan få lära det grundligt.
21-årig flicka.

Nr 321. Är en 24-års, s. k. bildad flicka med en fin och treflig plats i statens tjänst, som jag på det hela taget trives godt med, men nu ser mig nödsakad att lämna, då den ej ger mig så pass, att jag själf kan försörja mig och ej längre vill ligga de mina till last och vara »nådehjon», enligt min brors dagliga utsago.

Det arbete, jag utför hemma, räknas ej, och kan jag kontant ej göra rätt för mig, trots att jag är enkel, syr allt själf och unnar mig så godt som inga nöjen.

Det är tagliga slitningar hemma, och jag är ett af tvistefröna. Inte nog med att jag af far och bror måste smälta allt; utan min gamla mor får gråta dagligen, därför att far och bror pinar henne med, att det ej går ihop och med hårda ord och tillmälen, har hon bara otacksamhet för de 35 år, hon kämpat för att hålla hemmet uppe och oss friska och sunda.

Har tänkt, att om jag går bort, blir åtminstone ett tvistefrö aflägsnat. Frågan är: Hur skall jag komma bort och kunna reda mig själf på den lön, staten består sina kvinnliga biträden? Hvad är klokast: att kasta min plats, som ej ger mig bröd och låter mig känna mig som en människa och taga plats i landsorten i familj. — Är nämligen intresserad af husliga sysslor och ganska praktisk och härdig — eller skall jag stanna? Eller kan det möjligen tänka sig, att det finnes någon gammal dam el. dyl., som för litet hjälp och sällskap, städning o. s. v. ville upplåta ett rum eller reducera inackorderingspriset, och jag finge ha platsen, som jag nu innehar, kvar? Skall jag annonsera i så fall, och i hvilken tidning? En ännu ej alldeles utpinad, men sorgsen 24-åring.

Nr 322. Har hört, att vid en del folksk.-sem. stipendier utdelas till elever, hvilka förbinda sig att under vissa år tjänstgöra i öfre Norrland. Finns någon af Iduns läsare, som kan upplysa mig om, hvar dessa stipendier skola sökas, huru stora de äro och vid hvilka seminarier de utdelas?
Lapplandsentusiast.

Nr 323. Lill-syster skall gifva sig till julen — då visse skall ske i hemmet och vi ej ha råd till middag eller supé efteråt, vädja vi till Iduns hjälpsamma läsare om förslag till ett enkelt, men ändå trefligt eftermiddagsbröllop för c:a 15 personer. Mycket tacksamma för svar!
E. o. C.-j.

Nr 324. Finnes bland Iduns läsare någon de tagande mamma som af egen erfarenhet kan ge ett råd. Jag har en 10-årig gosse, snäll och begåfvad som alltid saknat aptit och

Skandinavisk Konstslöjd-Försäljning
77 Drottninggatan, Stockholm.
Riks Tel. 30243. Allm. Tel. 743

Försäljer:
Handarbeten jämte alla handarbetsmaterialier.
Nationaldräkter
Träslöjdsarbeten, skurna, målade o. trävita.

»Några av de skäraste syner jag sett har föreliggande bok skänkt mig», skriver rektor Manfred Björkquist i »Uppåt» om

Helgonet och narren

av Agnes Günther
och fortsätter:
»Varför skulle vi ock förmäna oss glädjen att för en stund få lyftas över det gruvliga och mörka för att inandas dofterna i en park, där sagans och aningens liv fyller allt?»

Aivva Uppström i N. D. A.:
Lämpar sig att läsa under stilla, vintervita dagar, att läsas med inträngande eftertanke och stämningsfulla drömmier. Kan man sätta sig in i dess anda, blir den underbart gripande. Ett äkta konstverk.

Isidor C:son Gabner i »Uppsala»: På år och dag har icke någon märkligare bok öfverflyttats till vårt språk. Den är skriven med en döds-märkt människas hjärteblod, av en verklig konstnärspersonlighet, som formar det hela till ett stort och djupt verk, som blir till en upplevelse för läsaren

Adolf Johansson (förf. till »De röda huvudena») i J. L. T.: Bland översättningslitteratur vill jag särskilt framhålla Helgonet och narren som något av det bästa under många år.

4:e svenska upplagan.
2 delar. Häft. 6:25, inb. 8:50 pr del.
Lindblads Förlag, Uppsala.

Söker Ni förbindelse med Värmland?
bör Ni annonsera uti Värmlands äldsta och enda dagliga tidning **Nya Wermians-Tidningen, Karlstad** Grundl. 1886. - Nuv. namn sedan 1850

»JULKLAPPAR»

Kristall
Porlän
Glas
Husgeråd
Köksartiklar
Pysilfoer
Kvarnrik

BRISING & FAGERSTRÖM
KECKERSGATAN 24

Konstnärliga Jul- och Nyårsbrevkort

efter originaler af Jenny Nyström, Einar Nerman, Signe Aspelin, Elsa Beskow, N. Liljefors, Öllebard, C. W. L. m. fl. svenska konstnärer. Säljas hos Bok- och Pappershandlare.
Obs! Samtliga dessa kort äro å adress-sidan märkta

Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm.

STEINWAY
Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm.

Till Julafton!

Stufvar

Ligners Klädeshandel,
Stufvafdelningen,
Salviigränd 7
(Hörnet af Myntgatan)
Stockholm. (nedanför hufvudaffären)

Husqvarna Ssymaskiner
BÄSTA SVENSKA FÄBBERAR

Hobby
Metallputspulver.
Köp en burk och prova.
Ni BLIR nöjd!
Fås överallt i burkar å 30 öre.

AFTONBLADET skriver:
 "Elinor Glyn är en av de mest lästa och omtyckta av nutidens engelska romanförfattarinnor."

MANNEN OCH FÖRBI KLIPPOR TRE VECKOR KATHERINES ELA I TRÄDGÅRDEN VID FLODEN VETE-PRINSESSAN
 TILLFÄLLET OCH BLINDSKÄR HANS TIMME KARRIÄR
 3:dje uppl. 2:dra uppl. 4 de uppl. 3:dje uppl. 2:dra uppl. Två delar.
 Kr. 4: 75. Kr. 4: 75. å Kr. 4: 75. Kr. 6: 50. Kr. 4: 25. Kr. 7: —.

ELINOR GLYN'S ROMANER I. M. SICK JEAN WEBSTER

A.B. FÖRENADE PIANO & ORGELFABRIKER GÖTEBORG
 Föreläsa
C. H. BILLBERGS A.-B.-s Flyglar - Planinon

Uti SPARKOKARE

är brännorf det förmånligaste bränslat, hvarför vi uppmana enhvar, som är innehafvare af en dylik apparat, att från oss rekvirera en hektoliter som prof, då därigenom erhålles det mest idealiska bränslat såväl i fråga om prisbillighet som bekvämhet.
 Brännorf lämpar sig dessutom till spisar, galler och insatser i kakelugnar, äfvensom till olika kaminer, såsom Mikado, Viking m. fl. samt värmeledningspannor o. dyl.
 Förse Eder därför genast med **prima maskinpressad brännorf från Olaus Olssons kolimport aktiebolag**. Telefont: Namnanrop »Olaus Olssons».

»Man kan faktiskt läsa det hela som en roman»

skriver *Stockholms Dagblad* om
Jenny Linds triumftåg
 genom Nya världen och övriga levnadsöden
 av **SVEN DORPH**.

Det är omöjligt, att i denna över- svallande rikedom ingå på detaljer — med ett ord, Jenny Lind är här i bild representerad såsom på intet annat håll... bildmaterialet i makalöst utförande. Hela framställningen andas en pietet för Jenny Lind-minnet, som värmer läsaren på det högsta. Arbetet lämpar sig som uppslagsbok.

Musiktidningen.
 En psykologiskt fin och känslig teckning. Ett synnerligen gediget arbete. Ett standardverk som ingen kan gå förbi. Utomordentligt rikt och verkligt storartat illustrerat.
Nya Dagl. Allehanda.

Jenny Linds senaste biograf har med lågande entusiasm och forskariver gått till sitt verk.
Göteborgs Handelstidning.

2:a tillökade upplagan.
 Häft. 14: 50, eleg. halvfranskt band 22: 50.

J. A. Lindblads Förlag, Uppsala.

är mycket blek och ser hängig och trött ut. Alla mina försök hos olika läkare med olika ordinationer ha blott för en kort tid lyckats bättra upp aptiten och järnet han fått har dessutom försvärat hans förut tröga mage. Har äfven varit flera somrar vid västkusten. Nu behöfde han så väl krafter då han går i läroverk och får läsa mycket och dessutom växt mycket, men är mager och så påfallande gulblek i hyn. Fiskolja har han fått och allt möjligt järnpreparat. Inga godsaker mellan målen bjuds som kunna ta bort aptiten och äfven har jag försökt låta honom vara utan föda och när han så småningom begär blir han mätt af en smörgås. Oändligt tacksam för ett råd är Bekymrad mor.

N:r 325. Hur skall brudgummen vara klädd vid ett förmiddagsbröllop i kyrka, då bruden är klädd i hatt och promenaddräkt? Skall brudgummen ha cylindern med fram till altaret? Huru skola bröllopsgästerna vara klädda? Tacksam för svar är Okunnig.

N:r 326. Kan någon ge mig närmare upplysning om Tjänarinnehemmet i Upsala? Tänkte möjligen försöka få en flicka därifrån. Är en flicka därifrån lämplig äfven för enklare hem på landet? Prästfru.

N:r 327. Jag har en brinnande lust för sjukvårdskallet, men är totalt i saknad af penningar. Nu frågas finnes något stipendium att söka eller kan jag på något annat sätt erhålla hjälp? Obemedlad.

N:r 328. Kan man på egen hand utbilda sig till skicklig stenograf och hvilka läroböcker bör man då använda sig af. Conny.

N:r 329. 18-årig flicka, som genomgått 8-klassigt läroverk med normal-skolekompetens, ber om upplysning, hvarest specialutbildning till ritare kan erhållas. M. S. (Forts.)

SVAR

N:r 300. På denna fråga har beklagligtvis ett oriktigt svar, insändt af signaturen »Journalist» kommit att inflyta. Det uppafs där att sjuk-sköterskor utbildas som frielever vid Södra Sveriges sjuksköterskehem i Lund, att landstinget betalar kursen och att inträde vinnes på enbart folkskolekurskaper. Detta är oriktigt. Vid Södra Sveriges sjuksköterskehem fordras minst 6 kl. elementarskolebildning. Frielever antagas, 3 hvarje år. Det är Malmöhus läns landsting, som betalar för dem, och ett af villkoren är, att de under 2 år varit kyrkoskrifna i Malmöhus län. Dessa elever inlämna andra slags ansökningar och antagas på annat sätt än de andra, hvilket härmed meddelas till rättelse af den föregående oriktiga uppgiften. Detta meddelande har tillställts Iduns redaktion af föreståndarinnan för Södra Sveriges sjuksköterskehem fröken Th. Reuterskiöld.

För hushållen.

Morötter å 40 öre pr kg.
Rödbeter å 35 öre pr kg.
Palsternackor å 60 öre pr kg.
 exp. i lådor om 200 kg. banfritt Stockholm pr efterkräf.
MÖLLERYDS GÅRD pr. V. Vånga.

Kläd baby'n sött till julen!
 i en förtjusande rar klädning som sys lätt efter vårt mönsterbrev »Baby». Kr. 1:10 mot postförskott.
Förlaget Practica Göteborg 7.

Thulin & Ohlson Antikvarisk Bokhandel Göteborg
 Välvärdade Böcker och hela Boksamlingar köpas.

Ett praktverk om fest och lifsglädje.

DANSEN
 av Matts A. Stenström.
 Hft. 22: 50. Inb. 28: 50.

Teodor de Wyzewa:
Kvinnor som älskat och lidit.
 Äktenskapsdramer och societets-skandalösa äktenskapsförhållanden och en upprättelse åt hans högsinnade maka.
 Illustrerad. Kr. 7: 50.

Etta Federn:
Goethes hustru
 En ny syn på Goethes förkättrade skandalösa äktenskapsförhållanden och en upprättelse åt hans högsinnade maka.
 Illustrerad. Kr. 7: 50.

V. Riegels:
Fröken Dik förlovar sig.
 Käck och rolig. 5: 50.
Ingeborg Vollquartz:
Stadens bästa parti.
 En älsklig flickroman. 3: 75.
LARS HÖKERBERG.

Två oumbärliga kokböcker:
 208 sätt att tillaga
God Mat.
 I recept för en person.
 av *Elise Adelsköld*.
 2,25
 108 sätt att tillaga
Julmat i dyrtid.
 Av *Elise Adelsköld*.
 1,80
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

FLORENCE BARCLAYS nya bok:
DE VITA DAMERNA AV WORCESTER
 2 delar. 2:a uppl. Pris 6.50.
 Nya upplagor 1918:
 7. uppl. av ROSENKRANSEN I-II 5.50
 5. uppl. av HENNES NÅD PÅ SHENSTONE . . . 3.75
 4. uppl. av DEN HELIGA STJÄRNAN . . . 4.75
 4. uppl. av TI ENS HJUL 1.50
 3. uppl. av DOKTOR DICK I-II . . . . . 6.—
 3. uppl. av »MITT HJÄRTA DET ÄR DÄR» 1.25
GENE STRATTON-PORTERS nya bok:
IKAMP MED LIVET
 2 delar. Pris 7.—
 Nya upplagor 1918:
 5. uppl. av DRÖMFLCKAN I-II 5.50
 2. uppl. av LADDIE I-II . . . 6.—
ETHEL TURNERS nya bok:
KAPTEN CUB
 Pris häft. 2.25, kart. 3.—
 Nya upplagor 1918:
 4. uppl. av STORA SYSTER, häft 1.75, kart. 2.50
 2. uppl. av BETTY & Co . . . 1.75, » 2.50
 3. uppl. av EN LITEN SLARVER 2.—, » 2.75
STOCKHOLM - FAHLCRANTZ & Co.

FRITZES främsta nyheter:
C. V. A. Strandberg (Talis Qualis).
Samlade vitterhetsarbeten. Jub.-uppl. Band IV. Lord Byrons Poetiska berättelser i översättning.
 Pris häft 11 kr., klotb. 15 kr.

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster:
Ritstiftet och Sol-fjädern. En hovkrönika från 1600-talet. Med 2 porträtt. Pris kr. 6: 50.
Slottet med torn och tinnar. Historisk roman. Med 3 porträtt. Pris kr. 4: 50.
Hemmet. En roman. Bemyndigad översättning av C. Flygare. Pris kr. 6: 50.

Patrick Macgill:
I khaki. Skildring från skyttegravarna i Flandern. Pris kr. 4: 50.
Den röda horisonten. En irländsk frivilligs intryck från västfronten. Pris 4 kr.

Marion Hill:
Medan frukterna mogna. Pris kr. 3: 75.
Infantinnan Eulalia av Spanien. Interiörer fr. Europas hov. Med 12 planscher. Pris kr. 4: 75.

Bror Hillgren:
Sagor.
 Med illustrationer av författaren. Pris häft. kr. 1: 75, kart. 2: 50.
 "— en av årets självskrivnaste sagoböcker." St. D.
C. E. Fritzets Bokförlags Aktiebolag.

LEDIGA PLATSER

LÄRARINNA, undervisningsvan och kompetent att undervisa tvänne gosar i 3:de förb. och 2 kl. kurs i allm. läroverk sökes till familj i Norrland i början af januari. Lön efter 600 kr. pr läsår, event. fria resor beroende på kompetens. Svar med betygsafskrifter, rek. och foto till »Energisk - Lärarinna» under adress S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

PLATS finnes genast för stadgd, bättre flicka, gärna från landet, att sköta hemmet för 40-årig bildad man med 5 barn. Svar till »Landbrukares, Södertörns villastad».

EN UNG NET STUEPIGE der vil hjälpe Fruen med et par mindre Börn, kan faa en god Plads til 1:ste januar. Lön 30 Kr. pr md. hos Overretssagfører C. Hg. Lorentzen, Oppesundby pr Frederiksund, (Norge).

ANSPRÄKSLÖS och barnkär flicka, van vid ordning och arbete, helst sykkning, får plats i prästgård nära stad. Jungfru finns. Svar med rek. och foto samt uppgift å ålder och löneanspråk m. m. till Fru Örnfeldt, Västerhiska (Umeå).

FÖR EN ENKEL bildad flicka, ej för ung blifver plats ledig på nyår hos ensam dam. Den sökande bör vara kunnig i enkel matl., handarb. m. m. Anm. med fotografi samt löneanspråk. Rek. önkas. Fru G. Götsberg, Stocksund.

BARNSKÖTERSKA m. de bästa rek. o. flerårig praktik sökes för två barn, (2 1/2 år, 2 mån.), till landet i Småland. Svar m. foto, bet., lönepret. o. dyl. till »Barnkär - Pliktrogren», S. Gumaelii Annonsbyrå, Malmö.

BILDAD SYMPATISK DAM, helst i 30 års åldern, fullt kompetent att med ordning sköta hushållningen i ett större hem, erhåller plats som hjälp o. sällskap åt fru i köpmansfamilj med flera barn i Göteborg. Rätt person kan påräkna hög lön och angenäm ställning. Svar med rek., foto etc. torde sändas till »Huslig trefnad», Svenska Telegrambyråns Annonsafdelning, Göteborg.

FRISK, PÄLITLIG, barnkär fröken erhåller plats i januari. Svar med rek. och lönepret. till »Rt. 2 A», Bullaren.

GUVERNANT, undervisningsvan, musikalisk, energisk och nöjd med enkelt hemlif önskas värtmermen 1919 att läsa realskolans första kl. med 10-årig gosse och fjärde kl. med tvänne flickor. Svar med betygsafskrifter, ref. och foto jämte löneanspråk till »O. W.» Granö.

BARNFRÖKEN enkel och anspråkslös sökes för skötsel af tre barn i ålder 2, 4 och 7 år, samt att gå frun tillhanda. Svar med löneanspråk, ålder, rek. samt foto. sändas. Box 6, Nyland.

UNG FLICKA, som har hem i Stockholm och är kunnig i franska språket samt äger god handstil, kan få anställning genast eller längre fram. Svar till »Ordentlig», Jordan Rundts Annonskont., Stockholm.

Husföreståndarinna,

fullt förtrogen med skötande af mindre stadshushåll, önskas att från början af nästkommande januari förestå hemmet åt yngre ämbetsman i Stockholm, där husmor saknas, samt utöfva vården om två barn, en flicka 5 1/2 år och en gosse 3 år. Sökande bör vara ordentlig, huslig och barnkär samt äga förmåga att med omtanke och sparsamhet sköta ett hem. Särskild vikt fästes vid att sökande äger god handledning med barn. Jungfru finnes. Svar med uppgift om ålder, löneanspråk, betyg från föregående anställning o. rek. torde snarast möjligt sändas und. adr.: »Ämbetsman», Iduns exp. f. v. b.

Kamrater.

För två snälla och pålitliga flickor finnes bra plats såsom kokerska och barnhusa, gärna systar, hos Baron Stael von Holsteins, Lidingsö villastad. Riks L. 329.

Deutsche Erzieherin

zum 1. Januar 1919 zur Beaufsichtigung zweier Mädchen, 3 1/2 und 6 1/2 Jahre alt, sowie Unterricht der älteren von deutscher Familie auf dem Lande a. d. småländischen Küste gesucht. Bewertungen mit Photographie, Zeugnisabschr. und Angabe d. Gehaltsanspr. erbeten an Direktör H. Jähkel, Wänevik pr. Påskallavik.

Snygg och proper kokerska, restauratris.

fullst. kunnig i finare och enklare matlagning erhåller genast förmånlig plats i mindre familj å herrgård. Generös aflönning om ofvanst. anspråk fyllas. Endast verkligt kunnig rekterere. Svar till »Kokerska», Karlstads-Tidningens kontor, Karlstad.

I nystartad Tapisseri-affär

i småstad, får enkel och pålitl. flicka plats. Sök. bör på egen hand kunna utföra beställningar å ritningar och handarbeten samt vara villig biträda vid expediering och förefallande görom. Sv. mkt »Redbar», Iduns exp.

Sjuksköterskeplats.

Vid Västerbottens läns södra läns lasarett i Umeå är plats som afdelningssköterska ledig att tillträdas 1 mars 1919.

Begynnelselön 600 kronor jämte tre Ålderstillägg, två hvardera på 50 kr. efter resp. 2 o. 3 års tjänst samt 100 kr. efter 10 års tjänst. Dessutom t. v. 30% dyrtidstillägg samt 25 kr. per år i pensioneringsbidr. En månads semester årligen utan afdrag å lön. Möbleradt rum med värme, ljus, fri kost och tvätt.

Ansökan, åtföljd af friskbetyg, prästbetyg och tjänstebetyg bör vara inne senast den 1 febr. 1919.

K. H. Gierts, Öfverläkare.

Vid Vadstena hospital

finnes en tjänst som första sköterska ledig att tillträda den 1 februari 1919.

Sökande skall hafva genomgått två-årig kurs i allmän sjukvård. Lön 1140 kr. pr år jämte krigstidstillägg samt bostad med möbler och sängkläder, lyse, ved, tvätt och tjänstkläder.

Af vederbörliga handlingar åtföljda ansökningar inlämnas före den 28 december till

Öfverläkaren, Hospitalet, Vadstena.

Platsen som Kokerska och Föreståndarinna

för köksafdelningen vid Lasarettet i Vänersborg är till ansökan ledig. Sökanden bör vara ogift och helst ej öfver 35 år. Villkor: allt fritt samt kontant lön 600 kr. om året jemte dyrtidstillägg enl. landstingets beslut. Tre månaders ömsesidig uppsägning. Platsen bör tillträdas fortast möjligt. Förfrågningar och ansökan, hvari bör uppgifvas när platsen tidigast kan tillträdas, åtföljd af såväl läkarintyg som frisk- och tjänstebetyg, torde insändas till Lasarettet i Vänersborg inom den 15 nästa december.

Vid farsotssjukvården

inom Älfsborgs län med hufvudsaklig tjänstgöring vid Nya Farsotssjukhuset i Vänersborg är en plats ledig för ex. epidemisköterska. Aflönningen utgår med 700 kr. jämte 30 kr. till pensionskassan samt dyrtidstillägg som för 1919 är bestämt till 1/3 af kontanta aflöningsförmåner. Ansökan sändes snarast till Styrelsen för Nya Farsotssjukhuset, Vänersborg.

Vårdinna-Husföreståndarinna.

Yngre sympatisk dam af god familj med intresse för det husliga och helst något musikalisk erhåller bra plats nu genast eller på nyåret att förestå hemmet hos medelålders bättre herre i god social och ekonomisk ställning. Tjänare finnes. Svar med uppgift om utbildning, ålder och foto till »Bättre hem 1919», under adress S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Lärarinna,

som mot fritt vivre och resor under julferien vill åtaga sig några timmars läsning pr dag med 2:ne flickor i ålder 12 och 7 år, torde insända ref. och om möjligt foto. under adr. »Familjemedlem», p. r. Vesterås.

Sjuksköterskebetattningen

inom Långaryds kommun, med tjänstgöring hufvudsakligast vid epidemisjukstugan att tillträdas den 1 mars 1919, sökes hos kommunalnämnden i Långaryd före den 1 januari 1919. Lön 500 kr., fri bostad, lyse ved och vivre, dessutom ersättning vid tjänstgöring hos enskilda personer. Telefon och elektrisk belysning finnes.

K o m m u n a l n ä m n d e n.

Då innehafvaren af restaurationen på Alnarp begärt att från den 1 april 1919 få frånträda sin plats, sökes ny Upplysningsvis meddelas att omkring 200 gäster dagligen bespisas och att innehafvaren skall själf hålla samtliga inventarier för rörelsen samt ställa fullgod borgen för rätt fullgörande af befattningen. Endast kunnig och i facket väl rekommenderad person antages. Ansökningar skola inlämnas till Rektor innan den 18 december 1918, adress Alnarp, Akarp. Styrelsen.

Barnsköterska.

Bildad tyska eller svenska, vänlig och gladlynt önskas till officersfamilj, som på grund af kristidens lifsmedelsbrist t. v. är bosatt på landet i södra Småland, att hufvudsakligen hafva tillsyn öfver tre barn 8-5 år och deras kläder, samt vara behjlpelig vid skötseln af ett fjärde väntat. Platsen tillträdes den 1 februari 1919. Svar före den 25 dec. med löneanspråk, rek. helst äfven muntliga, foto samt uppgift om ålder till »Villig och pålitlig», Iduns exp. f. v. b.

Öfversköterska

helst med erfarenhet i sinnessjukvård får genast plats å Vänersborgs hospital. Löneförmåner innevarande år: 600 kronor jämte krigstidstillägg samt allt fritt utom kost, som ergynnelselön 1,140 kr. och slutlön 1,650 kr. (krigstidstillägget ej inräknadt) samt allt fritt utom kost, som erhålles till fördelaktigt pris. Ansökan med betygsafskrifter insändes skyndsamt till Öfverläkaren, Hospitalet, Vänersborg.

Kungörelse.

Befattningen såsom BAGERIFÖRESTÄNDERSKA vid Lunds hospital och asyl kungöres härmed till ansökan ledig, att tillträdas den 1 januari 1919 och äga kompetenta sökande att före den 16 dennes kl. 12 på dagen ingifva sina till Kungl. Hospitaldirektionen af betyg, åldersbevis och friskbetyg åtföljda ansökningar. De med befattningen förenade aflöningsförmånerna utgöres af kontant aflönning kr. 1,140 eller 1,020 jämte eventuellt krigstidstillägg samt bostad med möbler och sängkläder, bränsle, lyse och tvätt.

Vidare upplysningar kunna inhämtas på hospitalkontoret sökendagar mellan 10-2.

Lund i december 1918.

D i r e k t i o n e n.

Tapisseri-Riterska

skicklig och iderik samt fullt kompetent att på egen hand utarbetä och schattera mönster i olika genres och för olika väfnader erhåller plats hos Tapisseri-firma en gros. Förmånlig anställning för verkligt dugande kraft. Svar till »Tapisseri en gros», S. Gumaelii Annonsbyrå, Göteborg.

PLATSSÖKANDE

EN 16-ÅRIG LÄKARDOTTER önskar i medio af januari komma till familj på landet eller landsortsstad såsom familjemedlem för att vara husmoder till hjälp i hushållet samt hafva tillsyn öfver mindre barn. Svar till »Gullan», und. adr. S. Gumaelii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

17 ÅRS FRISK O. STARK FLICKA, som genomgått 6 klasser i flickläroverk, van att deltaga i alla husliga sysslor söker till slutet af jan. plats i godt hem helst på landet mot fritt vivre. Svar till »Barnkär 17 år», Iduns exp.

VAR FINNES plats ledig från 1 jan. 1919 för glad och arbetsam flicka, 21 år, som är kunnig i sömnad och de flesta i ett finare hem förekommade sysslor och intresserad af sjuk- och barnvård? Betyg och rekommendationer finnes. Svar med uppgift om arbete och lön till »Familjemedlem», Norrlandsposten, Gefle.

UNG VÄSTGÖTALÄRARINNA önskar under ferierna, 20 dec.—15 febr., plats i godt hem för att mot fritt vivre deltaga i alla husliga göromål e. undervisa barn i förb. klasser. Sv. till »Familjemedlem», Sazerby p. r.

I EN BÄTTRÉ FAMILJ, där jungfru finnes, önskar elementarbildad flicka plats, som sällskap och hjälp åt husmodern. Är villig att hjälpa barnen med läxläsning. Svar till »Familjemedlem», Halmstad p. r.

FÖRLOFVAD FLICKA önskar under någon tid komma i finare familj, helst större herrgård, för att lära i matlagning m. m. Svar med prisuppgift pr månad emotes tacksamt under sign. »Förlofvad flicka — 1 febr. 1919», Iduns exp.

PLATS ÖNSKAS af äldre flicka att sköta skolhushåll eller hushållet för folkskollärarinna eller öck för änke-man med barn. Svar till »Äldre flicka», Iduns exp. f. v. b.

HURTIG, BILDAD FLICKA önskar komma till herrgård, eller större landtgd för att lära matlagning. Svar med prisuppgift till »H. M.» p. r. Nyhamnsläge.

SOM HUSFÖRESTÄNDARINNA eller husmors hjälp i större hem eller pensionat söker bildad medelålders flicka plats, kunnig i matlagning och konservering samt ett hems skötsel. Betyg finnes. Svar till »Pålitlig», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA, med lust och intresse för ett välordnadt hems skötsel, önskar plats i familj, där jungfru finnes, såsom husmoders hjälp och sällskap. Lön önskvärd. Svar till »Familjemedlem Nyår 1919», Iduns exp.

BÄTTRÉ FLICKA. Skånska med glad humör, hushållskunnig samt treflig önskar plats, i Värmland eller annat landskap i mellersta Sverige, helst såsom hjälp och sällskap åt ensam dam, gärna hos skicklig musiklärarinna och önskar då som lön undervisning i musik. Svar till »Nyåret 1919», Iduns exp.

SMÅSKOLLÄRARINNA önskar under fer. 1 jan. till omkr. 10 febr. plats i enkel familj eller på barnhem. Är mycket intresserad för sjukvård. Tacks. för svar till »Arbetsam», Iduns exp. f. v. b.

I STORRE FAM. på landet önskar flicka, 19 år, af god fam. plats att deltaga i husets sysslor, äger vana, liten lön önskvärd. Svar till »Fru Libergers», Tidningskont., Hornsgat. 54, Stockholm.

FLICKA, kunnig i sjukvård önskar plats som hjälp och sällskap åt sjukperson. Svar till Hilma Olsson, Fösse, Tallåsen.

MANLIG HUSASSISTENT, van vid servering, städning och enkel matlagning, önskar plats. Goda rek. Svar till »Manlig husassistent», Iduns exp. 20-ÅRIG FLICKA af god familj önskar plats att som familjemedlem hjälpa till med alla i ett hem förekommade göromål. Är fullkomligt kunnig i både enkl. o. fin. sömnad. Svar till »Sykkning», Wara p. r.

UNG, BILDAD FLICKA af god fam., önskar efter jul komma till större herrgård, bruk eller gods, där ungdom finnes, för att vara som sällskap och äfven under duglig ledning deltaga i husliga göromål. Sökanden, som är naturvän och musikalisk, önskar betala för sig exempelvis 50 å 75 kr. pr månad. Svar torde sändas under adress »Musikalisk 21 år», Iduns exp. f. v. b.

I BÄTTRÉ FAMILJ önskar 19-årig elementarbildad flicka plats såsom sällskap och hjälp. Har genomgått Husmodersskola. Sv. t. »Intresserad», Sydsv. Dagbladet, Lund.

UNG, FÖRLOFVAD FLICKA önskar plats i familj som hjälp och sällskap, helst i Uppsala eller dess närhet. Är kunnig i enklare matlagning. Svar till »Januari» p. r. Katrineholm.

UNG FLICKA med 4 års praktik i husliga göromål söker 15 jan. plats att som familjemedlem gå frun tillhanda. Svar till »Smålandska», p. r. Tomelilla.

EN 18-ÅRIG FLICKA, som tagit realkolexamen önskar plats som skrifbiträde, eller också någon annan passande plats på kontor, i affär, fam. etc. Svar märkt »10 jan. 19», p. r. Kiruna.

PA NYÅRET önskar bildad, frisk, musikalisk flicka plats i god familj, helst i mellersta Sverige, som hjälp i hushållet. Svar till »Nyår 1919», Box 14, Uddebo.

FRISK 29-års Bäckingska önskar anställning som sällskap eller hushållsbiträde i godt hem. Svar till »Fritt vivre», Box 23, Växiö.

Kvinnlig gymnastikdirektör

önskar plats å sjukhus eller i familj. Svar märkt »Efter Nyår», Annons- och Tidningskontoret, Drottninggatan 18, Karlstad.

INACKORDERINGAR

OBEMÄRKT DAM erbjudes förstklassig inackordering och vård. Svar märkt »Bättre dam» (värmlandnatur), Iduns exp. f. v. b.

VAR skall jag tillbringa min semester, som infaller 21 jan.—20 febr.? Jag är religiöst intresserad och vill därför helst komma i religiös omgivning. Finns det något pensionat el. dyl. i Dalarna eller något längre norrut, som kunde vara lämpligt? Tacksam för råd. »Cajana 24 år», Iduns exp.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröstklena mottagas ej.

Frisk Göteborgsfamilj med 3 pojkar i ålder 6-10 år och husingfru önskar från nyår under cirka 14 dagars tid verkligt förstklassig inackordering på landet i Bergslagen, helst på större herrgård eller bruk där tillfälle till vintersport finnes. Svar till »Vinterstämma», S. Gumaelii Annonsbyrå, Göteborg.

Hålfotsinlägg,

bästa medel för alla, som lida af plattfot o. ömma fötter. Högsta kvalitet. Uppgif skön. r. Stort lager af alla sorters sjukvårdsartiklar. Katalog mot porto. MAGASIN SPECIAL, Afd. N. Västeråtgatan 66 - Sthlm.

Utmärkta organ

för annonsering i landsorten:

- Arvika: Arvika Tidning.
- Avesta: Avesta Posten.
- Borlänge: Borlänge Tidning.
- Borås: Borås Tidning.
- Eksjö: Eksjö-Tidningen.
- Engelholm: Engelholms Tidning.
- Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.
- Falun: Falu-Kuriren.
- Gefle: Gefle-Posten.
- Halmstad: Hallandsposten.
- Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.
- Hälsingborg: Hälsingborgs Dagblad.
- Härnösand: Härnösands-Posten.
- Höganäs: Höganäs Tidning.
- Jönköping: Smålands Allehanda.
- Kalmar: Barometern.
- Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad: Karlstads-Tidningen.
- Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.
- Kristinehamn: Ansgarii-Posten.
- Landskrona: Landskrona-Posten.
- Linköping: Östgöten.
- Ludvika: Ludvika Tidning.
- Luleå: Norrbottens-Kuriren.
- Malmö: Skånska Aftonbladet.
- Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.
- Mora: Mora Tidning.
- Norrköping: Norrköpings Tidningar.
- Nyköping: Södermanlands Nyheter.
- Nässjö: Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn: Oskarshamns-Posten.
- Sköfde: Skaraborgs Läns Annonsblad.
- Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
- Säter: Sätters Tidning.
- Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla: Bohuslänningen.
- Uppsala: Tidningen Upsala.
- Umeå: Västerbottens-Kuriren.
- Visby: Gotlänningen.
- Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.
- Växiö: Smålands-Posten.
- Ystad: Södra Skåne.
- Örebro: Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund: Jämtlands-Posten.
- Östhammar: Östhammars Tidning.

D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets-,
Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen
afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar i sept.
Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

Vid
**GÖTEBORGS
GYMNASTISKA INSTITUT**
Grundat 1911.
börjar ny kurs i
MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK
i medio av januari
I olikhet mot föregående år
kommer kursens andra termin,
som eljest brukat följa under
hösten, att taga sin början omedelbart
efter vårterminens slut,
varigenom kursen i sin helhet kan
göras fullständigare och avslutas
under medio av juli månad.
Begränsat antal kursdeltagare,
gedigen och fullständig utbildning.
Framstående lärarekräfter.
Begär illustrerat prospekt.

Gerda von Sydows
SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT
1 David bagares gata 1
A. T. 285 11. R.T. 94 33.

Blondt hår
bibehålles och blekes med Eau de
Tintoret. Pris kr. 13:50 + porto. Franska
Parfymmagasinet, Hofleverantör,
21 Drottninggatan, Stockholm.

Ungdomlig charme
mjuk och smidig ansiktshud, röda
händer vita efter användandet av
**Majorskan Edmans
Creme Ideal**
Pris per burk 3:50.
Parti: Parfymeri Barlach,
Stockholm C.

Underlivslidande
och dylikt undgräs bäst genom
bruk af lilmoderspruta. Pris
15, 19, 23 kr. Lämpigaste
20, 25, 30 kr. Lämpigaste
lösning är Noliberpulver 5 kr.
pr ask. Lilmoderspegel 10 kr.
Äfven andra sjukvårdartiklar.
Prislista mot 12 öre porto.
CARL G. SCHRÖDER,
Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Levnadstolkningar
utarbetas af erkänt skicklig astrolog.
Uppgi födelsedag och år; födelseort,
namn och fullständig adress, samt
bifoga 30 öre i frimärken. Aberopa
denna tidning.
Astrolog Wilh. Leidner,
Strömgatan 10, Kalmar

Missprydannde hårväxt,
vårtor, födelsemärken, aflägsnas för
alltid medelst elektrolysbe-
handling. Rådfråga läkare ang.
metodens tillförl. Mottagn. 10-3.
Binger Jarlsbg. 58, invid Tegnérg. R.
Öst. 19 56. A. 96 06. Karin Mårtensson,
Stockholm.

FREJAMI - PASTILLERNA
skänka lindring och baf vid hals
och bröståkommor

CHOKLAD-
KONFETTAR
SUGA
SUGA

Köp i tide!
30 ol. krigsmärken kr. 1,-
50 " " " 3,-
150 " " " 20,-
100 tyska kolonier. 20,-
(dessa m. stiga enormt).
Käuf gratis. Alla m. köpas.
500 alla olika 4.00, 1000-10, 2000-33 kr.
Frimarksbörsen,
KÖPENHAMN, KICESTERSG. 9

Strengnäs Husmodersskola.
Ny kurs 24 januari-24 maj. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt genom Fru M. Braune, Strängnäs.
Nobynäs Hushållsskola
Vårtermin fr. d. 15 jan.-15 Maj 1919.
Bilda-e flickor mottagas å **Nobynäs Herrgård**, härligt läge på Små-
ländska höglandet, 7 minuters gångväg från **Sifärneborgs** hållplats linjen
Stockholm-Malmö. Grundlig undervisning i hushåll och slöjd med-
las af **skickliga, examinerade lärarinnor**. Godt hem.
Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan **Fru E.
von Kothen**, Nobynäs, **Frinnaryd** Rikstelefon.

Birgitta-Skolan
Stockholm.
Utbildningskurser i klädsömnad, linnesömnad, barnkläder, konstbro-
deri, konstväfnad och gobelin.
Ny termin börjar i Stockholm 15:de Januari och samtidigt i filialerna.
Göteborg och Köpenhamn.
Anmälningar mottagas skriftligen till samtliga kurser under adress
17 Beridarebangatan.
Elisabeth M. Glantzberg.
Riks 108 63. Allm. 41 48.

Elsa Philips Husmodersskola,
Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),
börjar sin 22:dra termin för bildade unga flickor den 28 jan. 1919. Under-
visning i enklare och finare matlagning, dyrtidsmatlagning, bakning, kon-
servering och inläggningar af bär, frukt grönsaker, fisk och kött; vegetarisk
matlagning, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushållets ekonomi
m. m. **Olika kurser.** Examinerade lärarinnor. **Förbereder inträde till
lärarinnekurser i huslig ekonomi.** Prospekt, ref. och närmare upplysn.
på begäran. Karlavägen 25 III. Sthlmstel. Östermalm 13 10.
ELSA PHILIP, Stockholm.

Husmodersskolan i Karlstad
Årskursen börjar den 24 januari och omf. matlagning, bakning, gar-
nering och uppläggning, konservering, linne- och klädsömnad, (barnavård
— teoretisk och praktisk) samt födoämnes-, hälso- och sjukvårdslära m. m.
Halfårskursen börjar den 24 januari och omf. matlagning, bakning,
linne- och klädsömnad, födoämnes- och hälsolära m. m.
Sex veckorskursen börjar den 24 januari och omf. matlagning och
bakning.
Helinackordering erhålles inom skolan. Vacker trädgård. Tidsenliga
lokaler med värmeledning, elektriskt ljus, badrum. **Nybyggd elevhem.**
Prospekt på begäran. Riks 8 12.
NANCY ENWALL-GARDELL.

CYRANO **QUAI D'OUCHY. LAUSANNE.**
Institution de tout premier ordre pour
jeunes filles. Directrice: Mademoiselle
L. Barrière.

NYA BÖCKER TILL JULEN 1918!

Korsblomman.
Kristlig kalender för 1919. 54:de
årgången. Redigerad av kyrkoherde
Efr. Rang. Häft. 2:50, kart. 2:75,
klotb. 3:50.

Varde ljus.
Missionskalender för 1919. 27:de
årgången. Redigerad av Missions-
direktorn komminister Joh. Lind-
gren. Kart. 2:50.

Frideborg.
Folkkalender för 1919. Femtio-
trede årgången. Rikt illustrerad.
Redigerad av pastor Fr. Björk. Kart.
2:25, klotb. 3:25.

**Minnesord ur bibeln för var dag
1919.**
Nyrårshälsning från Sv. Bibelinsti-
tutet. (I väggkalmanacksformat) Pris
50 öre.

Evangeliiöbok
för svenska kyrkan. Texterna i en-
lighet med 1917 års kyrkobiljet.
Klotb. 5 kr., klotb. rödsnitt 5:50.

Kriget och lidandet.
Av pastor Hugo Flemming. Med
förord af superintendenten Gerhard
Tolzien. Häft. 60 öre.

**Minnesskrift vid Blasieholmskyrkan
sveitsförtia jubileum 1868-1918.**
Utgiven af Blasieholmskyrkostift-
telsens styrelse genom pastor Fr.
Björk. Rikt illustrerad. Häft 5 kr.

Zelma Iwar.
Minnesteckning av Vendela Vigert.
Häft. 70 öre.

Villigt kommer ditt folk.
Av kyrkoherde Efr. Rang. Med
flera illustrationer. Häft. 1:20, kart.
1:60, klotb. 2:25.

Talande stenar.
Betraktelser av N. P. Madsen.
Översättning från danskan. Häft.
1 kr., kart. 1:25.

En stor mans hustru.
(Katarina von Bora.)
Av Clara Thue Ebbel. Översätt-
ning från norskan. Häft. 1 kr.,
kart. 1:25.

Guds gåva är det.
Julhälsning av hovpredikanten Fr.
Hammarsten. Pris 20 öre.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Exp., Stockholm 3.

**Den heliga historien för
de små.**
Berättad av Signe Bergsten. Häft.
1:75, kart. 2:25.

Missionärernas barn.
På uppdrag af Allmänna Svenska
Missionskonferensens Kvinnokomit-
té Sveriges missionsförsamling till-
ägnad av Anna Fredén. Häft. 2:25,
kart. 2:75, klotb. 4 kr.

Bruna barn och vita.
Berättelse av T. Med illustration-
er. Översätt. av Amelie Moberg.
Kart. 1:75.

Ur fångarnas värld.
Skildringar av kyrkoherde Gustaf
Morén. Häft. 4:50, kart. 5:25.

Tunagårdens vita rosor.
Berättelse av A—der. (Anna Ölan-
der). Häft. 5:50, kart. 6:50, klotb.
7:50.

**Styrman Ankarbergs
berättelser.**
Av Carl Fr. Peterson. Häft. 3 kr.,
kart. 3:75.

**I Sibirien för trettio år
sedan.**
Reseminnen af Henrik Wrede.
Häft. 4:50, kart. 5:25, klotb. 6:50.

Sann trohet.
Berättelser av Elly A—n. Häft.
4:50, kart. 5:50, klotb. 6:50.

Skuggor och ljusglimtar.
Berättelser o. skisser af Hanna
Pettersson. Häft. 2:75, kart. 3:25,
klotb. 4:50.

Lycka.
Berättelse för de unga av Hanna
Pettersson. Häft. 2:25, kart. 2:75,
klotb. 4 kr.

Herodes balsal.
Betraktelse af teol. d:r H. Bonar.
Översatt från engelskan af G. W.
Fleetwood. Pris 50 öre.

**Den förlorade sonens hem-
komst.**
Översättning från tyskan av Agnes
Hoffman. Pris 30 öre.

"Stabil" Trappstolen
erkändt förnämsta
modell.
Köksstolen R. A.
med plats för damm-
dukar, skoborstätt-
raljer o. d.
Praktisk - Bekväm - Billig.
Trappstegar för hem och industri.
Begär prospekt och pris.
RÖNNÉDALENS AKTIEBOLAG,
BILLINGE. Telefon 38.

D:r Emil Svenséns monumentala
verk
**Svenska historien för
svenska folket** har hittills ut-
kommit med tre delar, Fornitiden, Medel-
tiden, Vasatiden. De två återsta utkomma
i rask följd. Ett nationalverk af rang.
I bokh. **Lindblads Förlag, Uppsala.**
FLÄTOR förfärdigas af Edert
afkammade hår, för
endast 6 kr. pr st.
Förstklassigt arbete garanteras
A. Johansson, Bonäs, Mora.

Elisabeth Östmans Husmoderskurs.
Grundad år 1902.
Kursen för unga, bildade flickor, som omfattar 3 1/2 mån.,
börjar fredagen den 24 januari kl. 12 midd.
Prospekt och närmare upplysningar på begäran.
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND,
Stockholm, Klarabergsgatan 40, 5 tr., hiss.
Rikstelefon 20 35. Sthlmstelefon 93 02.

S:ta Birgittaskolan
REGBRINGSGATAN 19-21, STOCKHOLM
Allm. Tel. 5190. Riks tel. 141 08
Förnämsta läroanstalt för kvinnligt handarbete.
Undervisning i: Klädsöm, Fransk
linnesöm, Barnkläder, Konstbroderi,
Spetsösm, Knypping, Monteringar o.
Gobelinväfnad. Filet ancien m. m.
Föreläsningar: Comtesse G., Fru
Alma Weland-Philip, Fru Ellen
Nordenstreng.
Anmälningar dagligen 10-5.
Prospekt på begäran.
Vårterminen börjar 15 januari.
6 friclever.
EMMY KYLANDER.

Elfkullens Husmodersskola,
Jemshögby, börjar sin värkurs 15 jan. Undervisning i finare och enk-
lare matlagning, bakning, konservering m. m. jämte väfnad, linne- och
konstöm, knypping m. m. Prospekt mot dubbel porto.
Selma Gustafson, föreståndarinn.

**I förhållande till sin mångsidiga nytta
är en
Stockamöllanshyvelbänk**
den bästa o. billigaste julklappen åt gammal och ung
Stockamöllans Aktiebolag,
STOCKAMÖLLAN.

Florodoltvål Kr. 2,10 pr st.
Toilettvål prima överlettad, gamla
sorten Kr. 2.— pr st.
Diamantvåttvål Kr. 4,50 pr st.
Tvättpulver i lös vikt Kr. 3.— pr kg.
Såpa, hvit, Kr. 2.— pr kg.
Såpa, grön, gammal tillverkning Kr.
10.— pr kg.
Skurborstar prima rot, gammal
tillverkning Kr. 2.— pr st.
Såp- & Tvålaffären
Roslagsgatan 16, 18 & 20
STOCKHOLM. Allm. Tel. 58 87.

Jultvål!
1:ma Tjårtvål, utmärkt välgö-
rande för huden sedan gammalt känd
som desinficeringsmedel mot smitto-
samma sjukdomar, pris pr dussin 18
kr., Florodoltvål pris pr duss 22:—,
Oviculatvål pris pr duss 22:—, Tvått-
tvål, oinslagen pris pr duss 10:—.
Sändes mot postförskott vid köp af
minst ett halft dussin.
NORDISKA KORTVARULAGRET,
Östersund.

**Institutet för Kvinnliga
Läkareassistenter,**
Nytorgsgatan 23 A, Stockholm;
börjar nya kurser den 15 januari
1919, nämligen:
dels fyramånaders grundlig utbild-
ningskurs för läkareassistenter (af-
gift 400 kr.);
dels ett-årig utbildningskurs för
sjukgymnaster (afgift 700 kronor);
dels ett-årig, fullständig teoretisk
och praktisk utbildningskurs i sjuk-
vård (afgift 1,000 kronor);
dels kompletteringskurser för gym-
nastikdirektörer, sjuksköterskor och
sjukgymnaster i assistentkursen.
Begär prospekt!

**Barnsköterske-
kurs**
vid Flensburgska Vårdestalten
för späda barn i Malmö
börjar den 1 mars 1919. Kursen är
ettårig. Ansökningshandlingar torde
insändas snarast och senast före näst-
kommande januari månads utgång till
Anstaltens skolöverläkare. För antagning
till elev fordras med läkarebetyg
starkt godt hälsotillstånd, fyllda 18
år, och elementarskolebildning eller
motsvarande skolbildning (betygsaf-
skrifter) samt rekommendation af två
erfarna personer. Afgiften 150 kr.
erlägges vid antagningen. Närmare
upplysningar meddelas af Husmodern.
Öfverläkaren.

PARFYM.
Viol-Liljekonvalj
i pulverform. Ersätter fullständigt
flytande parfym. Obegränsad hållbar-
het. Uppfriskande, stark parfymdoft.
Pr paket 1 kr. endast mot insänd
likvid fraktfritt.
A.B. HÅLSANS KEM. LABORATORIUM,
Mästern Samuelsgatan 71, 2 tr., Sthlm.
Idun utgifves denna vecka i A och
B. Dessutom medföljer till post-
prenumeranterna en blankett
för prenumerationsförnyelse.